משנה · אחרונים · הגר״א · סדר טהרות

אליהו רבא על משנה אהלות

רבנו אליהו [הגר"א] ב"ר שלמה זלמן מווילנה

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

אליהו רבא על משנה אהלות

רבנו אליהו [הגר"א] ב"ר שלמה זלמן מווילנה

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/אליהו-רבא-על-משנה-אהלות/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
משנה ב 5
משנה ג 5
משנה ד 5
משנה ה 6
משנה ו 6
משנה ז 6
משנה ח 7
פרק ב 7
משנה א 7
משנה ב 8
משנה ג 9
משנה ד 9
משנה ה 10
משנה ו 10
פרק ג 10
משנה א 10
משנה ב 10
משנה ג 10
משנה ד 11
משנה ה 11
משנה ו 11
פרק ד 11
משנה א 11
משנה ב 12
משנה ג 13
פרק ה 14
משנה א 14
משנה ב 14
משנה ג 15
משנה ה 15
פרק ו 16
משנה א 16
משנה ב 16
משנה ג 16
משנה ה 16
משנה ז 16
פרק ז 17
משנה א 17
משנה ב 17
משנה ג 18
משנה ד 18
משנה ה 19
פרק ח 19
משנה א 19
משנה ב 20
משנה ג 20
משנה ד 20
משנה ה 20
משנה ו 21
פרק ט 21
משנה א 21
משנה ב 23
משנה ג 23
משנה ד 23
משנה ה 24
משנה ז 24
משנה י 24
משנה יב 24
משנה יג 24
משנה יד 25
משנה טו 25

משנה טז 25
פרק י 26
משנה ג 26
משנה ד 26
משנה ה 26
משנה ו 27
משנה ז 28
פרק יא 29
משנה א 29
משנה ב 30
משנה ג 30
משנה ז 30
משנה ח 31
משנה ט 32
פרק יב 32
משנה א 32
משנה ב 33
משנה ג 33
משנה ח 34
פרק יג 34
משנה א 34
משנה ד 35
משנה ה 35
משנה ו 35
פרק יד 36
משנה א 36
משנה ב 36
משנה ג 36
משנה ד 37
משנה ה 37
משנה ו 38
פרק טו 38
משנה א 38
משנה ב 38
משנה ג 39
משנה ז 40
משנה ח 40
משנה ט 40
פרק טז 40
משנה ב 40
משנה ג 41
משנה ד 42
פרק יז 43
משנה ג 43
משנה ה 43
פרק יח 43
משנה ב 43
משנה ג 43
משנה ד 43
משנה ה 44

פרק א

משנה ב

כלים הנוגעים במת. הם כמת ולאו דוקא חרב אלא כל הכלים חוץ מכלי חרס הם כמת עצמו כדברי הרמב"ם:

משנה ג

כיצד ארבעה. הנך תרי תלתא ארבעה כולהו כתיבי. דכתיב וכל אשר יגע על פני השדה בחלל חרב או במת וגו' יטמא שבעת ימים. הרי אדם במת ואדם בכלים שנגעו במת דחרב הרי הוא כחלל. וכתיב וכל אשר יגע בו הטמא יטמא והנפש הנוגעת תטמא עד הערב. וכל אשר יגע בו הטמא אכלים. מדכתיב בסיפא דקרא והנפש הנוגעת מכלל דרישא בכלים דנגע בהו הטמא והיינו דכתיב יגע ולא כתיב תגע דאי אנפש תגע הו"ל למכתב כדכתיב הנוגעת. ויטמא דקאמר קרא טומאה כיוצא בו קאמר. כל כלי אשר יגע בו הטמא האדם הטמא דנגע במת או בחרב יטמא הכלי כהאדם הטמא. הרי כלים שנגעו באדם שנגע במת וכלים שנגעו באדם שנגע בחרב שנגע במת טמאין שבעה. וסיפא קאמר והנפש הנוגעת תטמא עד הערב. אבל נפש הנוגעת באדם הטמא שנגע במת או בחרב תטמא עד הערב. או נפש הנוגעת בוכל אשר יגע בו הטמא בכלי שנגע בו הטמא הזה תטמא עד הערב. הרי אדם שנגע באדם שנטמא במת או בכלים שנגעו במת וכן אדם בכלים שנגעו באדם שנטמא במת או בכלים שנגעו במת טמאין טומאת ערב:

אמרו לו אין האהל מתחשב. דהשפוד לאו משום דנגע באהל הוא דטמא שבעה. דא"כ אדם הנוגע בו לא יטמא אלא טומאת ערב. דשפוד הנוגע באהל הוי כלים בכלים דאינו עושה אלא שלישי לטומאת ערב כדלעיל ולא הוי אלא שלשה במת. אלא השפוד משום דמביא על עצמו בכל שהוא הוא דמיטמא כדתנן במכילתין כל המטלטלין מביאין טומאה על עצמן בכל שהן והו"ל השפוד כמת ואדם הנוגע בו טמא שבעה וכלים באדם שבעה והו"ל ארבעה במת. ובטבליות דסגוס עבה נמי משום דמביא על עצמו בכל שהוא הוא כדבעינא למימר קמן:

משנה ד

חומר באדם מבכלים וכלים מבאדם. והיינו דקתני לעיל שלשה במת כלים במת וכלים בכלים ולא קתני שלשה במת אדם במת וכלים באדם טמא טומאת שבעה השלישי בין אדם בין כלים טומאת ערב א"נ כלים במת ואדם בכלים טמא טומאת שבעה ואדם באדם טמא טומאת ערב. משום דסדר חומרתן נקט ואזיל ברישא קתני חומר דכלים מבאדם

וקתני שנים במת אדם במת ואדם באדם הרי שנים וחומר בכלים דהוי שלשה כלים במת וכלים בכלים וכו'. והדר קתני חומר דאדם מבכלים שכל זמן שהוא באמצע הן ארבעה וקתני כיצד ארבעה כלים נוגעים במת ואדם בכלים וכו' וכדקא אזיל ופריש הכא:

משנה ה

אדם ובגדים מטמאין בזב. קתני זב הכא משום דדמי למת במנין הטומאות אלא בזב חסר אחת מבמת שכל שבמת שנים בזב אחד ושבמת שלשה בזב שנים ושבמת ארבעה בזב שלשה. אדם במת ואדם באדם שנים במת ובזב אדם בזב אינו מטמא אדם הרי אחד בזב. אדם במת וכלים באדם מטמא עוד אחד והוי שלשה במת ובזב אדם בזב מטמא כלים הנוגעים בו בשעה שנוגע בזב ותו לא הרי שנים. א"נ כלים במת וכלים בכלים מטמא שלישי ובזב כלים ששכב או ישב עליהן הזב מטמאין כלים ותו לא הרי שנים. כלים במת ואדם בכלים וכלים באדם מטמאין רביעי ובזב כלים ששכב או ישב עליהן הזב מטמאין אדם הנוגע בהן לטמא בגדים או כלים הנוגעין באדם בשעת נגיעתם במשכב ומושב הזב הרי שלשה וכ"מ בתוספתא והיינו דקתני מתניתין שאדם הנוגע בזב מטמא בגדים והרי שנים ואילו במת בכה"ג אדם הנוגע במת וכלים בו מטמאין עוד שלישי. וקתני חומר בבגדים שהבגדים הנושאין את הזב מטמאין אדם לטמא בגדים שעליו והרי שלשה ואילו במת כלים הנוגעים במת ואדם בהן וכלים באדם מטמאין עוד רביעי. וקתני ואין אדם נושא את הזב מטמא אדם והרי אחד בזב ואילו במת אדם במת מטמא אדם הרי שנים. והא דקתני בזב בגדים ולא קתני כלים כדקתני במת. ברישא קתני לטמא בגדים משום דאדם הנוגע בזב לא מטמא אלא כלים הנוגע בהן בשעת נגיעתו בזב וסתמא דבגדים עליו הן כדאמרי' בפ"ק דכלים. ובסיפא קתני בגדים משום דראוי למשכב ומושב בעינן וסתם בגדים ראוין הן:

משנה ו

ואפילו מגויד. שאינו יכול עוד לחיות אינו מטמא משום דדעתו צלול. ואפילו גוסס שאין דעתו צלול אינו מטמא משום שיכול עוד לחיות:

משנה ז

האיברים אין להן שיעור. והא דלא חשיב נמי אבר מן החי. משום דהני יש להן טומאת בשר בשיעורן. וקמ"ל דאברין שלהן אין להן שיעור ומטמאין אפילו פחות מכשיעור אבל החי אין לו טומאה אחרת בשום שיעור דבשרו טהור ואין לו אלא טומאת אבר:

מטמאין טומאתן. כל אחד טומאתו מת במגע ובמשא ובאהל נבלה במגע ובמשא שרץ במגע:

משנה ח

קורסל. הוא סמוך לפס הרגל קנעכיל בל"א:
שוק. הוא אורך הרגל עד הארכובה:
ארכובה. קני"א בל"א:
חמשה בארכובה. בתוספתא שנים מכאן ושנים מכאן והפיקה באמצע:
ירך. הוא כל אורך מהארכובה עד הקטלית:
קטלית. הוא הכף למעלה מהירך סמוך למתנים:
שנים בקנה. הוא כל אורך היד עד המרפק:
שנים במרפק. עלין בוגין בל"א:
זרוע. מהמרפק כל ארכו עד הכתף:
תשעה בראש. בתוספתא והלחיים עמהם:
אבל אם אין עליהן בשר כראוי מטמאין במגע ובמשא וכו'. לא שנו אלא באבר מן המת ואבר מן החי אבל בשרץ ונבלה אם אין עליהן בשר כראוי טהור מכלום:

פרק ב

משנה א

כ"ד דברים מטמאין במת. י"ג מהן מטמאין במגע ובמשא ובאהל. שנים מהן מטמאים במשא ובאהל ואין מטמאין במגע. שבעה מטמאין במגע ובמשא ואין מטמאין באהל. שנים מטמאין במגע ובאהל ואין מטמאין במשא. וכולהו תנינא י"ג תנן ברישא כל הנך דחשיב דמטמא באהל בהדי רביעית דם ורביעית דם תבוסה לבד ממלא תרוד רקב ומלא תרוד רקב ועוד עפר קברות הן שנים שמטמאין במשא ובאהל ולא במגע דלא חבור נינהו למגע כדתנן אינו חבור לטומאה. ושבעה תנן אלו מטמאין במגע ובמשא ואינו מטמא באהל וקחשיב להו. וגולל ודופק הן שנים שמטמאין במגע ואהל ולא במשא:
רובע עצמות מרוב הבנין או מרוב המנין. שיהא הרובע נלקח מעצמות שיש בהן רוב בנינו של מת או רוב מנינו שהן מטמאין באוהל אע"פ שאין בהרובע רוב בנין או רוב מנין. אבל אם לא נלקח הרובע מעצמות שיש בהן רוב בנין או רוב מנין אינו מטמא הרובע באהל וכדתניא בתוספתא רובע עצמות מרוב הגויה בגודל ועצמות רוב הגויה בגודל ועצמות רוב הגויה בגודל ואע"פ שאין בהן רובע טמאין. ורובע עצמות מרוב הגויה במנין ועצמות רוב הגויה במנין ואף על פי שאין בהן רובע טמאין. רבי יהודה אומר בלשון אחר בית שמאי אומרים מעצמות משנים או משלשה מן הגויה. ובית הלל אומרים רובע עצמות מן הגויה מרוב בנין או מרוב מנין רוב בנינו או רוב מנינו של מת אף על

פי שאין בהן רובע טמאים. שמאי אומר אף מעצם אחד. אמר רבי יהושע יכולני לעשות דברי ב"ש ודברי ב"ה כאחד משני שוקים וירך אחד כדברי ב"ש. כלומר שהוא שלשה עצמות כברי ב"ש והוא מרוב הבנין ובפרקי ידיו ורגליו כדברי ב"ה. כלומר והוא מרוב המנין. ובשדרה וגולגולת כדברי שמאי כלומר שהוא מעצם אחד ורובע ממנו מטמא באהל שהשדרה וגולגולת עצמן מטמאין באהל כמת שלם:

כמה הוא רוב מנינו קכ"ה. וקמ"ל כדתניא בתוספתא היותרת עולה מן המנין. וחסר שאין בו אלא מאתים. ויתיר שיש בו מאתים ושמונים ואחד כולם מצטרין למנין קכ"ה. פירוש אע"פ שבחסר ק"א הוא רוב מנינו מ"מ צריך קכ"ה לרוב מנינו כרוב כל אדם וביתיר שרובו לא הוי עד קמ"א מ"מ סגי בקכ"ה רובו דכל אדם ואיברים היתרים של היתיר הן בכלל המנין ומצטרף לקכ"ה:

משנה ב

דם קטן שיצא כולו כו'. תניא בתוספתא דם הקטן שיצא ממנו כולו ואין בו רביעית ר' עקיבא אומר כל שהוא וחכמים אומרים כו'. שר"ע אומר טומאה בדם וטומאה בעצמות מה עצמות אע"פ שאין בהן רובע טמאין אף הדם כו'. השיבו את ר"ע ג' תשובות לא אם אמרת בעצמות שכן רובן טמא בלא רובע תאמר בדם שאינו טמא אלא ברביעית ד"א כו'. פירוש ר"ע קנסיב לה מעצמות של קטן מכל הגוף שאע"פ שאין בהן רובע טמאין. כך הדם שיצא כולו אע"פ שאין בו רביעית טמא וקמהדרי ליה רבנן לא אם אמרת בעצמות שכן רובן טמא בלא רובע וכולה לא כל שכן תאמר בדם שאינו טמא אלא ברביעית שלא אמרו בו טומאה אלא ברביעית ולא רובו וכן כולו נמי לא:

מלא תרוד ועוד עפר קברות טמא. ולא גרסי' רקב והכא במת שנקבר בכסותו או בארון של עץ וכיוצא בו שנתערב עפר אחר עם עפר גופו של מת ואין לו דין רקב אלא דין עפר קברות דצריך מלא תרוד ועוד. והכי תניא בתוספתא פרק ב' דמכילתין. ואיזהו מת שיש לו רקב הנקבר ערום בארון של אבן על גבי רצפה או ע"ג טבלא של שיש אבל הנקבר בכסותו ובארון של עץ ע"ג עפר אין לו רקב והנוטל עפר מתחתיו זה הוא עפר קברות מלא תרוד ועוד. נמצא עפר ואינו יודע מה טיבה פירש רבי אליעזר בן צדוק בורר את הצרורות ואת הקסמין נוטל את הודאי ומניח את הספק וזהו עפר קברות מלא תרוד ועוד. פירוש זה הספק הוא עפר קברות דצריך ועוד שמע מינה מהא דנקבר בכסות וכיוצא בו שיש עפר אחר בו הוא עפר קברות ומטמא במלא תרוד ועוד:

מלוא תרוד רקב שגבלו במים אינו חבור לטומאה. לענין מגע אבל במשא ובאהל מטמא. וקחשיב הנך תלתא ואיכא בכל חדא תרי טומאות מתלת דבמת. רקב שגבלו

במים מטמא במשא ובאהל ואינו מטמא במגע. והדר קתני אלו מטמא במגע ובמשא ואינן מטמאין באהל עצם כשעורה וארץ העובד כוכבים וכו'. והדר קתני הגולל והדופק מטמאין במגע ובאהל ואינם מטמאין במשא. והכי תניא בתוספתא פרק ד' רבי שמעון אומר שלש טומאות פורשות מן המת שתים בכל אחת והשלישית אין בהם ואלו הן גולל ודופק ועצם כשעורה ומלא תרוד רקב גולל ודופק כו' עצם כשעורה כו' מלא תרוד רקב כו':

משנה ג

באיזה מקדח אמרו כו'. ולא קשיא הא דפליגי תנאי אליבא דב"ש. דהא איתמר עלה בגמ' וקרובים דברי אלו להיות כדברי אלו. והשתא הואיל וב"ה לא יהבי שיעורא בהדיא. וב"ש קיהבי שיעורא כמלא מקדח. קא מפלגי ר"מ ורבנן בשיעורא דיהבי ב"ש דאיזה מקדח אמרו ומינה נשמע לב"ה דהא קרובים דברי ב"ה לדברי ב"ש:

משנה ד

הגולל והדופק מטמאין במגע ובאהל. טומאת אהל דגולל לא נפקא לן מידי דהא הגולל לא מטמא אלא בקבר סתום כדתניא בתוספתא סוף פ"ג שתי אבנים גדולות של ארבעה ארבעה טפחים שעשאן גולל לקבר המאהיל ע"ג שתיהן טמא נטלה א' מהן המאהיל ע"ג שניה טהור מפני שיש לטומאה דרך שתצא. שמעינן מינה דכי איכא ד' טפחים כשיעור יציאת הטומאה תו לא מטמאה באהל משום גולל אלא בקבר סתום הוא דמטמא באהל ובקבר סתום גולל למאי מיבעי ליה תיפוק ליה משום מת הוא דמטמא דהא מאהיל ע"ג קבר סתום דמטמא כל סביביו באהל. וגולל היוצא חוץ לקבר לא מטמא כלל כדתנן במכילתין (פרק ט"ו ח') ועוד תניא התם רבי אליעזר אומר גולל מטמא במשא אם מטמא באהל המועט לא יטמא במשא המרובה א"ל רבי יהושע מרובה טומאת אהל כו' שהמאהיל על המת בסוכה טמא משום קבר סתום והמסיטה טהור אמר רבי שמעון זהו הנדון אם סוכה שיש לה פתח ה"ה חוצצת ע"ג ואם סוכה שאין לה פתח זהו גולל עצמו פי' דסוכה שאין לה פתח והיא כקבר סתום זהו גולל עצמו שמטמא משום קבר סתום שאין לו פתח לצאת דרך שם הטומאה וכשם שר"א מטמא בשאר גולל במשא כך מטמא בסוכה במשא. אלמא דגולל משום קבר סתום הוא דמטמא באהל דמאהיל ע"ג קבר סתום. ואם יש לה פתח ה"ה חוצצת אלא גולל דקתני משום מגע דכל גולל שכנגד הקבר מטמא במגע ואפילו פירש הגולל מן המת:

ר"א אומר מטמאין במשא. פירש בתוספתא במאי פליגי ר"א ורבנן:

משנה ה
ואבר מן החי שחסר עצמו. אבל אבר מן המת טמא משום עצם כשעורה:

משנה ו
ורביעית דם משני מתים. הא תני לה חדא זימנא. ומשנה יתירה קמ"ל דפליגי ר' עקיבא ורבנן בין ברביעית דם שיצא מב' מתים מזה חצי רביעית ומזה חצי רביעית וקסבר ר"ע בהא נמי מטמא. ובין ברביעית דם שפירשה משתי רביעיות שיצאו משני מתים וקסברי רבנן בהא נמי טהורה. וקמ"ל חדא להודיעך כחו דר"ע וחדא להודיעך כחן דרבנן:

פרק ג

משנה א
כיצד הנוגע כו' מן הנבלה. כן דרך התנא להתחיל בדבר אחר והדר אמאי דסליק מיניה וכן בהרבה מקומות:
הנוגע בכחצי זית ומאהיל על כחצי זית. דכי מאהיל על הטומאה הרי הטומאה עולה עד המאהילו והוי כנוגע בה וכן אם כחצי זית מאהיל עליו הטומאה יורדת עד שתחתיו והוי נמי נוגע בהטומאה והו"ל מגע ומגע ולהכי חכמים מטמאין. אבל הנוגע בכחצי זית ודבר אחר מאהיל עליו ועל כחצי זית מגע ואהל הוא דא"נ הטומאה דכחצי זית עולה עד המאהילו והוי כנוגע בה הרי דבר אחר המאהיל הוא דהוי כנוגע בהטומאה אבל האדם לא נגע בהטומאה ולגבי דידיה אהל הוא דהוי והו"ל מגע ואהל ולא מצטרפו. ור' מאיר אומר מגע ואהל נמי מצטרפו. דאמרינן ביתא כמאן דמליא טומאה דמי והו"ל נמי מגע ומגע:
הכל טמא. מסקנא דר"מ הוא והכל דקתני לאתויי שני חצאי זיתים מאהילין עליו. דלא קתני ליה ברישא וכחצי זית מאהיל עליו ודבר אחר מאהיל עליו ועל כחצי זית ודבר אחד מאהיל עליו ועל כשני חצאי זיתים דלא קתני ליה בסיפא קאמר ר"מ הכל טמא חוץ מן המגע עם המשא:

משנה ב
אם מתכבסת ויוצא ממנה רביעית דם טמאה. ובתוספתא מפרש כיצד משערין אותה:

משנה ג
נשפך באויר. במקום מגולה לא תחת אהל:
בין מבפנים כו'. ואפילו שיפוען לצד פנים טהור. ותניא בתוס' פ"ד רבי יוסי אומר זקנים הראשונים היו אומרים מקטפרס ולפנים הבית טמא מקטפרס ולחוץ הבית טהור חזרו

לומר קטפרס בין מלפנים בין מלחוץ הבית טהור. וקמ"ל מתני' אפילו מבפנים טהור לאפוקי מזקנים הראשונים:

משנה ד

שני עצמות ועליהן כשני חצאי זיתים בשר כו' טמא. ורבי יהודה בן נקוסא משום רבי יעקב פליג עליה בתוספתא וקסבר אין שני עצמות מצטרפין כו':

משנה ה

איזהו דם תבוסה צלוב כו'. לאו רבי אליעזר בר"י קאמר לה אלא ר"ש הוא דקאמר לה ור"א בר"י לא קאמר אלא זה וזה כמים ולא קא מפרשת מתני' לר"א בן יהודה איזהו דם תבוסה. ור"ש הוא דקאמר איזהו דם תבוסה צלוב כו'. ודר"א בן יהודה קמפרש בתוספתא דתניא בתוספתא פ"ד איזהו דם תבוסה פירש ר"א בן יהודה הרוג שיצא ממנו רביעית דם בחייו ובמותו ספק בחייו יצא ספק במותו יצא ספק בחייו ובמותו יצא זהו דם תבוסה. וחכ"א ברה"י ספיקו טמא ברה"ר ספיקו טהור אלא איזהו דם תבוסה הרוג שיצא ממנו רביעית דם בחייו ובמותו ועדיין לא פסק ספק רובו בחייו ומיעוט במותו ספק מיעוטו בחייו ורובו במותו זהו דם תבוסה רבי יהודה אומר הרוג שהיה מוטל במטה ודמו מנטף לגומא טמא מפני שהטפה של מיתה מעורבת בו וחכמים מטהרין מפני שראשון ראשון נפסק רש"א צלוב שדמו שותת ונמצא תחתיו רביעית דם טמא רבי יהודה מטהר שאני אומר טפה אחרונה של מיתה עומדת לו ע"ג העץ. ורבי יהודא ור"ש דתוספתא ודמתניתין תרווייהו כרבנן דפליגי עליה דר"א בן יהודה בתוספתא וקאמרי דם תבוסה הרוג שיצא כו' ועדיין לא פסק ספק רובו בחייו כו' אלא דר"ש סבר צלוב שדמו שותת כו' טמא משום דשותת לא בטיל אבל מת שדמו מנטף טהור משום דראשון ראשון נפסק כרבנן דפליגי עליה דר"י בתוספתא ור"י סבר שותת טהור דשתיתה בקילוח מחיים הוא דהוי וטפה של מיתה עומדת ע"ג העץ כדפריש בתוספתא ומנטף טמא דאין דם מבטל דם:

משנה ו

רבי יוסי אומר השדרה והגלגולת כמת. אבל גדול מכזית לא הוי כמת:

פרק ד

משנה א

טומאה שם הבית טמא. ואע"ג דליכא פ"ט ולא אמרינן טומאה רצוצה היא ובוקעת ועולה בוקעת ויורדת ולא לטמא הבית. מידי דהוה אטומאה תחת רגלו דתניא בתוספתא פ"ה טומאה תחת רגלו או ע"ג רגלו והיא רוצצת טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת

למה הוא דומה לעמוד שבתוך הבית וטומאה תחתיו והיא רוצצת טומאה בוקעת ועולה כו'. משום דכל טומאה שתחת הכלי ולכלי שני כיסויין וכסוי העליון גבוה טפח מהטומאה לא אמרינן ביה דין בוקעת. בין שהוא כלי שיש לו דין אהל לחצוץ. מפני הטומאה כי הא דמגדל כגון שמחזיק מ' סאה בלח בין שהוא כלי שאין לו דין אהל לחצוץ בפני הטומאה אלא דהוא עצמו כלי טהור מלקבל טומאה כי הא דכלי גללים דפ"ו וכוורת דפ"ט שנעשין אהלים לטמא ולא לטהר להבאת הטומאה נעשין אהלים ולא לחצוץ כדתנן רפ"ו. בכולן אם יש להן שני כיסויין וכסוי העליון גבוה טפח מהטומאה אין אומרים בו דין בוקעת. דכל בוקעת לא אמרינן אלא היכא דבקעה כנגד הטומאה ועולה ולא מצדדין והכא אם בכלי שנעשה אהל לטהר אינה בוקעת למעלה ממנה ולתוכה מביאה אכולה משום דכי בקעה לתוכה הרי כיסוי העליון הגבוה טפח נעשה אהל ומביא את הטומאה לכל תוכה וחוצץ על שלמעלה ממנו ולא בקעה תו לעל גבו של כלי ונפיק מדין בוקעת לדין אהל לחצוץ דלא נבקע לע"ג ולהביא לכל תוכו הלכך לא אמרינן ביה כלל בוקעת אפילו לתוכו כי היכי דלא בקעה לע"ג. ואם בכלי טהור שנעשה אהל לטמא ולא לטהר ועל גבו כנגד הזית טמא משום דאינו חוצץ וכמאן דליתיה דמי וטמא כנגד הטומאה עד לרקיע. לא אמרינן בוקעת דליטמי תוכה אלא תוכה טהור משום דכי בקעה לתוכה הרי כסוי העליון הגבוה טפח מביא את הטומאה לכל תוכו דלטמא נעשה אהל ולחצוץ אינו נעשה אהל וטמא כל שע"ג ונפיק נמי מדין בוקעת לטמא מתורת אהל כל תוכו וכל ע"ג אפילו שלא כנגד הזית הלכך לא אמרי' ביה כלל בוקעת ותוכה טהור וע"ג כנגד הטומאה טמא משום דלא חייץ וכמאן דליתיה דמי כדאמרי' גבי כוורת רפ"ט. והכא במגדל נמי לא אמרינן בוקעת לא למעלה מהמגדל ולא לתוכו אלא הבית טמא מפני שסוף הטומאה לצאת:

משנה ב

ר"י מטהר מפני שהוא יכול להוציאה חצאין כו'. וקשיא לן וליפלוג נמי רבי יוסי ברישא במגדל גופא ובביב שהוא קמור דשלהי פירקין דלעיל ובכל דוכתי דאמרינן טמא מפני שדרך הטומאה לצאת. ותו אמאי לא פליג נמי רבי יוסי בסיפא דהוא עומד בתוך הפתח. ובתוספתא פ"ה תניא להא דרבי יוסי אסיפא היה עומד בתוך הפתח ונפתח לחוץ כו' א"ר יוסי כן הלכה יפה כח הכלי להציל מכח צמיד פתיל או מכח אהלים אם מציל הוא מכח צמיד פתיל בגולל ק"ו ע"י אהלים. פירוש בתמיה כן הלכה אם הכלי מציל מכח צ"פ ק"ו ע"י אהלים. הלכך נראה דמפכינן לה להני תרתי מתנייתא ומתנינן הא דהיה עומד בתוך הפתח עד היתה מוכני ברישא והדר האי דתיבת המגדל ורבי יוסי מטהר קאי

אתרווייהו אהך דתיבת מגדל דקא סליק מיניה ואהך דהיה עומד בתוך הפתח. וקסבר רבי יוסי סוף הטומאה לצאת לא אמרינן דיכול להוציאה חצאין או לשרפה במקומה והיכא דטהרה בתוך המגדל קמציל מגדל אטהרה דבתוכו אע"ג דסוף הטומאה לצאת דרך המגדל ומודה רבי יוסי בטומאה בתוך המגדל ומגדל עומד בבית דהבית טמא ולאו משום דסוף הטומאה לצאת אלא קסבר הואיל ואין למגדל דרך יציאה לטומאה בפני עצמו לא חשיב אהל לאצולי אטומאה דתוכו דלא ליטמי הבית וכמאן דליתא דמי מידי דהוה אצמיד פתיל דמציל אטהרה שבתוכו ולא מציל אטומאה דתוכו ה"נ האי אהל דלית ליה יציאה לטומאה בפ"ע אלא דרך הבית חשיב לאצולי אטהרה דתוכו ולא חשיב לאצולי אטומאה דתוכו וכמאן דליתא דמי. והיינו טעמא דרבי יוסי דפליג אהיה עומד בתוך הפתח וטומאה בבית קסבר מה שבתוכו טהור דקמציל המגדל אטהרות שבתוכו וסוף הטומאה לצאת לא אמרינן דיכול להוציאה חצאין ובמגדל דרישא דהיה עומד בתוך הבית וכן בביב קמור דלעיל לא פליג דמודה אם טומאה בתוכן הבית טמא ולאו מטעמיה דת"ק דסוף הטומאה לצאת אלא משום דלא חשיב אהל להציל אטומאה דתוכו הואיל ואין לו יציאה לעצמו אלא דרך הבית וכמאן דליתא דמי. ובתיבת המגדל דמתנינן בתר האי מתני' דהיה עומד בתוך הפתח נמי הכא במגדל עומד תוך הפתח ותיבתו חוץ לפתח עסקי' ויש פותח טפח לבית שהתיבה סתום בצדה שממנה לבית אלא שלצד הבית רחב עד פ"ט ולצד החוץ קצר וסברי רבנן כיון שלצד החוץ קצר ודאי סוף הטומאה לצאת דרך הבית דרחב עד פ"ט להכי טומאה בתוכו הבית טמא מידי דהוהי אביב קמור דתניא בתוספת' רחב מבפנים וצר מבחוץ טומאה ברחב הבית טמא כו'. ור' יוסי סבר סוף הטומאה לצאת לא אמרינן דיכול להוציאה חצאין או לשרפה במקומה מאי אמרת הואיל ולית ליה יציאה לעצמו לא ליחשב אהל וכמאן דליתא דמי מידי איריא אלא בתיבה שלחוץ לבית וכי כמאן דליתא דמי מאי הוי הא כטומאה דמנחא חוץ לבית דמיא ובית מהיכא ליטמיה הלכך רבי יוסי מטהר. ותנן נמי גבי כלב כי האי גוונא (בפי"א מתני' ז') כלב שאכל בשר המת ר' יוסי אומר רואין את הטומאה מכנגד המשקוף ולפנים הבית טמא מכנגד המשקוף ולחוץ הבית טהור. והוא משום דאין לו יציאה לעצמו ואמרינן אהל כמאן דליתא דמי הלכך בלפנים כמאן דמנחא בבית דמי ולחוץ כמאן דמנחא בחוץ דמי וכדבעינן למימר התם:

משנה ג

טומאה בבית מה שבתוכו. גרסינן:

היתה מוכני שלו משוכה לאחוריו ג' אצבעות. במגדל עומד בפתח ומוכני שלו משוכה קצתה לצד הבית ג' אצבעות והמוכני פרוצה מלמעלה. כדתניא בתוספתא בד"א בפרוצה אבל במגופפת הרי היא כקבר סתום ומטמאה כל סביבה ואילו היתה המוכני ד' אצבעות הבית טמא דהו"ל פותח טפח פתוח דמביא טומאה על הבית והכא הואיל וליכא אלא ג' אצבעות הבית טהור. כדתני עלה בתוספתא משום דאין טומאה נכנס לאהל ואינה יוצאה ממנה אלא בפ"ט. וכן אילו לא היתה הטומאה כנגד הקורות כנגד הזית טמא. השתא דכנגד הקורות כנגד הזית נמי טהור דאמרינן רואין את הקורות כאילו הן יורדות וסותמות. כדתניא בתוספתא כלים שכנגד הזית רבי מטמא וחכמים מטהרין שאני רואה את הקורות כאילו הן יורדות וסותמות א"ר רואה אני דבריהם מדברי:

בד"א בזמן שיש שם פ"ט ואינה יוצאה. כלומר שיש שם לחוץ פ"ט בכדי שיצא הטומאה לחוץ ואינה יוצאה לבית שאין סוף הטומאה לצאת לבית שיש כדי יציאה לחוץ והמגדל בא במדה דהו"ל אהל הלכך המגדל חוצץ בעד הטומאה דמוכני דכולה חדא כלי היא להכי אינו מביא את הטומאה לבית אלא במוכני פותח טפח לבית:

פרק ה

משנה א

תנור שהוא עומד כו' ועינו קמורה לחוץ. שעין התנור מכוסה בנסר ואילו לא היתה מכוסה היתה הטומאה נכנסת דרך העין עכשיו שמכוסה העין התנור והעין ניצולין ומצילין עם דפנות אהלים שעומד בתוך הבית. בש"א הכל טמא אפי' הבית דגזרינן עומד בתוך הבית אטו עומד בחוץ דליכא דפנות אהלים וטומאה בוקעת דרך הנסר לעין הקמור בו ומביא טומאה לתנור הכא נמי אע"ג דאיכא דפנות אהלים גזרי' ומביא הטומאה דרך העין לתנור ומתנור לבית ובה"א התנור דטמא בעומד בחוץ ה"נ טמא משום גזירה דהתם והבית טהור דאבית ליכא למיגזר. רע"א אף התנור טהור דלית ליה גזירה דעומד בחוץ כלל. ובתוספתא תניא א"ר יוסי בא ר"י בן נורי אצל אבא חלפתא א"ל מה אתה אומר בעין של תנור ונסר נתון ע"ג א"ל טמא בקעה הטומאה את הנסר נטמא וטימא את התנור א"ל אף אני אומר כן אלא שעקיבא מטהר. ותוספתא נמי בתנור שעומד בתוך הבית והיינו דר"ע מטהר. ורבי יוחנן ב"נ וחלפתא כב"ה דגזור אתנור אטו עומד בחוץ וטמא:

משנה ב

ארובה שבין הבית לעליה וקדרה נתונה עליה כו'. הכא נמי בגזירה קמיפלגי ודכ"ע מדאורייתא הקדרה ניצלת ומצלת עם דפנות אהלים אפילו נקובה עד שתהא נקובה

בפותח טפח וכדתניא בתוספתא ארובה שבין הבית לעליה וקדרה כו' נפחתה כמוצא זיתים מצלת עד פותח טפח. אלא דב"ש גזור קדרה דארובה אטו קדרה דצמיד פתיל העומד בתוך אהל המת ומוקפת צמיד פתיל דהתם כי ניקב בכונס משקה ודאי לא מציל בצ"פ וה"נ גזרי' דלא להציל וטמא נמי כל העליה. וב"ה סברי קדרה דבצמיד פתיל טמא בארובה נמי טמא משום גזירה. עליה דליכא למיגזר ביה טהור. ור"ע סבר הכל טהור דלית ליה גזירה כלל. ובין בתנור בין בארובה דכ"ע מדאורייתא ניצול עם דפנות אהלים ובגזירה קמיפלגי:

משנה ג

לא גרסינן חזרו ב"ה כו'. ובסיפא בתר הא דאשה ועריבה גרסינן חזרו ב"ה כו' וקאי הא דחזרו אכולה. אריש דהיתה שלימה ואלגין ואאשה ואעריבה. כדתניא בתוספתא אהא דאשה ועריבה דא"ר יהושע בושנו מדבריכם ב"ש אשה ועריבה טמאין טומאת שבעה ובצק טהור לגין טמאין טומאת שבעה ומשקין טהורין אחר שעמד אמר לפניו תלמיד אחד מתלמידי ב"ש רבי אומר לפניך טעם שב"ש אומרים בו א"ל אמור א"ל כלים של ע"ה טמא או טהור א"ל טמא כלי טמא חוצץ או אינו חוצץ א"ל אינו חוצץ א"ל זהו טעמו של ב"ש א"ל והלא טיהרתם אוכלין ומשקין שבתוכו א"ל כשטהרנו אוכלין ומשקין שבתוכו לעצמו טהרנו אבל נטהר את הכלי שטהרתו לך ולו מיד הלך ר' יהושע ונשתטח על קברי ב"ש ואמר נעניתי לכם עצמות ב"ש אם סתומות שלכם כך מפורשות שלכם על אחת כמה וכמה אמרו כל ימיו הושחרו שיניו מפני תעניות. שמעי' מהא דכל שקלא וטריא דידהו גבי אשה ועריבה ולגין הוא דקשקלו וטרו ורבי יהושע דהוה מתלמידי ב"ה אמר בושנו מדבריכם וכי אסברה ניהליה תלמיד מתלמידי ב"ש הדר ביה והיינו הא דחזרו ב"ה להורות כדברי ב"ש. וגבי אשה ועריבה חזרו ב"ה על הכל על הקדרה שלמה ועל לגין ועל אשה ועריבה הלכך בתר הא דאשה ועריבה גרסינן הא דחזרו ב"ה וקאי אכולהו דהתם הוא דחזרו אכולהו:

משנה ה

שהכל נאמנין על חטאת. והא דלא תני נמי על הקדש דהא כבר תנא ליה בחגיגה דנאמנין על הקדש:

הכי גרסינן כלים טהורים וכ"ח טהורין מצילין עם דפנות אהלים. ומלתא באנפי נפשה היא ולא קאי אדלעיל כדקא אזיל ופריש כיצד הבור והדות:

פרק ו

משנה א

אדם וכלים נעשים אהלים לטמא כו'. אדם וכלים נעשין אהלים להביא את הטומאה אבל לא לחצוץ בפני הטומאה ואפילו הן סומכין את האהל אינן חוצצין בפני הטומאה: **ר"א מטהר**. משום דאדם טהור קא מסמיך לאהל כדתניא בתוספתא רפ"ז ארבעה שהיו נושאין את הנדבך ואין במוטות כעובי המרדע. דאי איכא במוטות כעובי המרדע היה מביא טומאה על אדם הנושאן כדתנן ועל אדם הנושאן כעובי המרדע ואפילו ר"א מודה דאדם טמא דקא מסמיך לאהל אינו חוצץ. וכן בכלים תניא בתוספתא נתון ע"ג ד' כלים טהורין ואין בהם פ"ט טומאה תחתיו כו' ר"א מטהר. ובכלי אבנים דמתניתין נמי דטהורין נינהו קפליג נמי ר"א אסיפא:

משנה ב

והגיף אחד את הדלת או סמכו במפתח. דכלי סמכו לאהל ואדם טהור עמד בפנים וסמכו במפתח דמפתח טהור הוא. והיינו דפליג עליה ר"א בתוספתא דתניא ר"א משום ר"א אע"פ שנפתחה הדלת בלא מפתח ומפתח הוא שסמכו הבית טהור לפי שלא נטמא המפתח:

בית שחצצו בקנקנים כו' ואם לאו טמא. ובפיה כלפי טומאה אבל פי' כלפי טהרה חוצץ כדתניא בתוספתא. ואע"ג דאין כלי נעשה אהל לטהר הכא מציל עם דפנות אהלים:

משנה ג

וחכמים מטהרין. חכמים דהכא כסברא דרבי יהודא דארובה דפ"י מתני' ג':

משנה ה

אם יש שם פותח טפח הכל טמא. הבית והעליה דנידון כקבר סתום ומטמא כל סביביו: **אם אין שם פ"ט רואין את הטומאה כאילו היא אוטם**. ומחציה ולמטה הבית טמא ועליה טהורה מחציה ולמעלה העליה טמאה והבית טהור:

היתה נראית כו' בין כך ובין כך כו'. בין מחציה ולמטה בין מחציו ולמעלה הבית טמא משום דנראית בתוך הבית:

משנה ז

שני פרדסקין זה בצד זה כו'. פרדסקין הן תיבות הנתונות בכותל כדתניא בתוספתא תיבה שעשאה פרדסקין:

נפתח א' מהן. כגון שיש באותן התיבות פ"ט בכל אחת וכי לא נפתח והטומאה באחת מהן הו"ל כקבר סתום ומטמא כל סביביו וחברו נמי טמא. והכא הואיל ונפתח האחד

שבו הטומאה להבית הוא והבית טמא וחברו טהור. הואיל ויש בו פ"ט אהל בפ"ע הוא ומציל ולא מיטמא בפני הבית כביב קמור דפ"ג אם יש בו פ"ט טהור:

ורואין את הפרדסקין כאילו היא אוטם. אם אין בהתיבות פ"ט רואין אותן בכותל כאילו אטום ומחציו ולפנים הבית טמא ומחציו ולחוץ הבית טהור. תניא בתוספתא תיבה שעשאה פרדסקין אע"פ שמשתמש בה טהורה היתה טמאה ועשאה פרדסקין טמאה עד שיקבענה במסמר פרדסקין שהוא פתוח לבית מוגף וטומאה בתוכו הבית טמא טומאה בבית מה שבתוכו טהור שדרך הטומאה לצאת ואין דרכה ליכנס:

פרק ז

משנה א

כותל שונית טומאה בוקעת כו'. בפרק בתרא דמכילתין תנן איזהו שונית מקום שהיה עולה בזעפו. והכא ה"פ מקום שהים עולה בזעפו וזעפי הים מעלין על שפתו שירטון וחול הרבה עד שהחול והשירטון גבוה ככותל ועשהו להאי שירטון כותל לביתו והיינו כותל שונית ואם טומאה שם באותו שירטון אע"פ שיש במקום הטומאה טע"ט על רום טפח אינו מטמא סביביו אלא בוקעת ועולה. משום דקרקע עולם הוא וכל קרקע עולם אינו מטמא סביביו דאי לא תימא הכי אין לך מקום טהרה בעולם שהרי טמאה כל הארץ מקבר אחד שבה מפני שהוא קבר סתום ומטמא כל סביביו שכל הארץ סביביו הוא ודופנו הוא אלא קרקע עולם אינו מטמא סביביו וה"נ האי שירטון שעשהו כותל לביתו קרקע עולם הוא ואף ע"ג דאיכא במקום הטומאה טע"ט בוקעת ועולה:

נפש אטומה הנוגע בה מן הצדדין טהור. ואע"ג דאיכא בקבר החפור בקרקע כמה טפחים אלא דהטומאה בנסר ומהמת עד הנסר ליכא רום טפח הנוגע בקרקעו מן הצדדין טהור דקרקע עולם אינו מטמא מן הצדדין:

אם היה מקום הטומאה טע"ט כו'. הנסר שמכסה בו הקבר מיקרי נפש אטומה ומיקרי מקום הטומאה וקאמר אם היה הנסר שמכסה בו הקבר טע"ט על רום טפח שגבוה הנסר מן המת טפח הרי הנסר מטמא משום קבר סתום כל סביביו והנוגע בה כנגד הנסר בכל שמכוסה בהנסר טמא דהנסר שנעשה אהל סתום מטמא כל סביביו כל מה שתחתיו וכדתנן ס"פ כוורת גבי ארון כדבעינא למימר לקמן:

משנה ב

אהל שהוא שופע ויורד וכלה עד כאצבע. שכלה במקום ירידתו עד כאצבע גבוה מן הארץ דסמוך לארץ בסוף שיפועו אינו גבוה מן הארץ אלא כאצבע מ"מ טומאה באהל

כלים ששם טמאין טומאה שם תחת השיפוע במקום האצבע כלים שבאהל טמאין דשיפועי אהלים אע"ג דלא גביהי מארעא אלא אצבע הן כאהלים:

טומאה מתוכו הנוגע בה מתוכו כו'. דתוכו נידון ככלי שמביא הטומאה ואינו חוצץ בפני הטומאה וכלים הן כמת כדתנן בפ"ק הלכך הנוגע בו טמא טומאת שבעה ואחוריו דחוצץ נידון כאהל ואהל אינו כמת אלא הוא עצמו טמא טומאת שבעה והנוגע בו טמא טומאת ערב. טומא' מאחוריו אחוריו הנוגעין במת נידון ככלי לטמא הנוגע בו טומאת שבעה. ותוכו דחוצץ כדתניא בתוספתא הנכנס לתוכו טהור נידון כאהל דעצמו טמא טומאת שבעה והנוגע בו טמא טומאת ערב:

כחצי זית מתוכו כו'. והאהל עצמו טמא שבעה ורבי נתן פליג כדתניא בתוספתא:

מקצתו מרודד על הארובה כו' רש"א אינו מציל. משום דדבר המקבל טומאה הוא וכל המקבל טומאה אינו חוצץ בפני הטומאה אא"כ נטוי כנטית האהל דמציל משום אהל דגזירת הכתוב היא דאהל אע"ג דמקבל טומאה חוצץ ור"י סבר אע"ג דלא נטוי כנטית אהל הו"ל אהל וכה"ג תניא בתוספתא נטוי ע"ג קנים דוקרנים פי' קנים יוצאים משרש אחד ומתפרדין למעלה לארבעה רבי יוסי אומר מציל ורש"א אינו מציל עד שיהא נטוי כנטית אהל שיהא נטוי על ארבעה עמודין נפרדין:

משנה ג

או בחלון שהוא ארבעה טפחים על ארבעה טפחים. ודוקא בחשב חלון נמי מציל כי חשב עליו. אבל בנפתח ולא חשב פתח הוא דמציל. הא חלון כי נפתח מביא נמי טומאה על עצמו ואצולי לא מציל על הפתחים משום דאין דרך להוציאו בחלון כדתניא בתוספתא המת בבית ולו פתחים הרבה כולן נעולין כולן טמאין נפתח אחד מהן אע"פ שלא חשב עליו טהר את כולן היו בו חלונות הרבה וכולן מגופות כולן טהורות נפתחו כולן טמאות ולא הצילו על הפתחים:

ה"ג בית שמאי אומרים והוא שחשב כו' היה סתום כו' בש"א כשיפתח ד"ט ובה"א כו' ומודים בפותח כו'. ורבי יהודה פליג כדתניא בתוספתא רי"א הפותח בתחלה בש"א כשיפתח ד' טפחים ובה"א כשיתחיל. הפותח סתום בש"א כשיתחיל בה"א כשיחשוב:

משנה ד

הראשון טמא בספק. שמא נפתח שם הקבר. והשני בודאי. הא דקתני בודאי קמ"ל ואפילו הוציאו משם הכלים קודם שנולד טמאין ודאי דאמרינן נפתח הקבר מיד כשהביאו להשני דכל הטומאות כשעת מציאותן:

אין לנפלים פתיחת הקבר. סיומא דת"ק הוא כלומר הא דראשון טמא מספק דוקא כשנולד ולד נגמר דחיישינן לפתיחת הקבר אבל הפילה נפל שלא נגמר הראשון טהור שאין לנפלים פתיחת הקבר עד שיעגילו כו':

משנה ה

יצא הראשון מת והשני חי טהור. שאין דרך טומאה ליכנס:

הראשון חי והשני מת טמא. שדרך הטומאה לצאת:

ר"מ אומר בשפיר אחד טמא. ואפילו הראשון מת והשני חי דסבר פתיחת הקבר כיציאה לאויר העולם דמי וקודם פתיחת הקבר לא אמרינן סוף הטומאה לצאת דטומאה בלועה היא הלכך בשפיר אחד ואפי' יצאו זה אחר זה הואיל ובשפיר אחד תרווייהו בפתיחת הקבר אחת יצאו וכי יצא המת כבר נפתח הקבר של החי וכמאן דיצא לאויר העולם דמי ונטמא באהל המת ולאו טהרה בלועה היא. וכן הראשון חי והשני מת אם בשפיר אחד טמא הואיל וכי יצא החי כבר נפתח הקבר של המת ובפתיחת הקבר נטמא החי. וכן כל הבית נטמא בהאי פתיחה. בשני שפירין שכל היוצאין בשני שפירין אינם יוצאים בפתיחת הקבר אחת אלא לכל אחד ואחד נפתח הקבר בפני עצמו אפי' הראשון חי והשני מת הואיל וכי יצא החי עדיין לא נפתח הקבר של המת והוציאוהו קודם פתיחת הקבר של המת הלכך טהור. ואף ע"ג דסוף הטומאה לצאת. קסבר ר"מ אין להולד טומאה עד שיצא לאויר העולם דטומאה בלועה היא. וכן הראשון מת והשני חי טהור. הואיל ולא נפתח הקבר של החי טהרה בלועה היא. ובתוספתא תניא אמר רבי יוסי אני אומר דבר אחד והם אמרו דבר אחד אני אומר הטומאה דרכה לצאת ואין דרכה ליכנס והם אמרו לי אין להולד טומאה עד שיצא לאויר העולם פי' רבי יוסי בתוספתא היינו רבנן דמתני' ורבנן דתוספתא היינו ר"מ דמתניתין. דסבר אין להולד טומאה לטמא משום שסופו לצאת עד שיצא לאויר העולם דטומאה בלועה היא ופתיחת הקבר הו"ל יצא לאויר העולם:

פרק ח

משנה א

שיש להן שולים כו'. אין חוצצין עד שיהא בהן כל השלשה שיהא להן שולים ומחזיקות מ' סאה בלח וביבש יהיו מחזיקות כורים שיהא עשוי לקבל שליש בגודש. כדפירש"י בעירובין בכלי שגבהו כחצי ארכו ורחבו כים של שלמה:

והעוף ששכן. ואע"ג דלא קשור אם שכן מביא וחוצץ ודוקא למעט פותח טפח שיש מאהל לחברו בעי' קשור לבטלו לאהל:

והעושה מקום לבנה. גרסינן. שעושה מקום לבנה בשבלים לישב שם ועושה משבלים אהל עליו:

חוץ מעגול של דבילה. תניא בתוספתא רבי יוחנן בן נורי אומר כל העגולין טהורין אין מביאין טומאה. חוץ מעגול דבלה. מפני שהן יושבין תחתיהן בבקועות פי' בגומות והעגול מציל למעלה מראשיהן שלא יכם השמש:

משנה ב

הזיזין והגזיריות. במתני' ריש פי"ד מפרש איזהו זיז שפניו למטה גיזרה שפניה למעלה:

פרעות היוצאין מן הגדר. קוצים וברקנים היוצאים מן הגדר והכי תניא בתוספתא. והני סככות ופרעות מדאורייתא חוצצין אפי' אינן יכולין לקבל מעזיבה בינונית. ולא מביאין אפי' יכולין לקבל מעזיבה רכה ואפי' בסדק כל שהוא. דכל אהל דבר תורה אפי' נפחת עד שיהא בו פותח טפח חוצץ בפני הטומאה ואינו מביא את הטומאה אפי' נסדק כל שהוא דאויר מפסיק. ורבנן הוא דגזור אם יכולין לקבל מעזיבה רכה למר ובינונית למר דליהוי אהל נמי להביא את הטומאה:

משנה ג

ואין מחזיקין מ' סאה כו'. פי' או אין מחזיקין מ' סאה:

משנה ד

מסכת פרוסה. חוטי השתי ואויר מעט בין החוטין. וחבילי המטה או שתי או ערב ואויר יותר בין החבילין מבין החוטין דמסכת. והמשפלות קופה שמוציאין בו הזבל וארוגה שתי וערב ואויר מעט בחללים שלו שלא ליפול הזבל מתוכו. והסריגות שבחלונות ארוגות שתי וערב ואויר יותר בחללים מבקופה. וכל הני שיש בהן אויר פחות מטפח חוצץ ואינו מביא אפי' מסכת פרוסה שהאויר מעט דאהל שנסדק אפי' סדק כל שהוא אינו מביא כדאמרן:

משנה ה

והכפור. הוא הגליד שנעשה על העצים ועל העשבים בימי הקור מחמת הקור בלי מים כלל (פראסט בל"א):

והגליד. מים שנקפאו מחמת הקור ונעשה גליד:

משנה ו

שתי חביות כו' והבית טמא כו' וכן שני חדרים כו'. ובתוספתא מייתי פלוגתא דתנאי בהא:

פרק ט

משנה א

כוורת שהיא בתוך הפתח. כוורת עשוי כמין חבית של עץ עגולה ויש לה שני שולים מצד הא' עשוי לנעול ולפתוח לרדות מתוכו הדבש וליתן מזונות להדבורים ומצד השני שוליה סתומה ועשויה נקבים נקבים לעוף בתוכה הדבורים ולעוף מתוכה לחוץ והיינו מחולחלת דתנן בסיפא בד"א שהיא מחולחלת שעשוי שוליה השניה נקבים נקבים. ובאינה מחזקת מ' סאה דהויא כלי דאי מחזקת מ' סאה התנן בפרקין דהויא אהל וחוצץ אלא באינה מחזקת מ' סאה ומ"מ כלי טהורה היא ואינה מקבלת טומאה משום דמחולחלת בנקבים הרבה ראיה לזה ממשנה ג' פ"ב דכלים אבוב של קלאים כתבו שם המפרשים דפשוט הוא בלא בית קבול קשה דהיינו מחתה פרוצה אלא ודאי דיש לו דפנות וטעמא דכלי טהורה היא מפני שמנוקב בנקבים הרבה מ"מ לא בטיל מתורת כלי הואיל וחזי למילתיה:

שהיא בתוך הפתח ופיה לחוץ. ששוליה מצד אחד פתוחה ופיה פתוחה לחוץ. ומצד השני שסתומה ומחולחלת בנקבים כדאמרן הוא לפנים לבית:

כזית מן המת נתון תחתיה או ע"ג מבחוץ. הואיל וכלי היא דהא אינה מחזקת מ' סאה ולמילת' חזיא אע"ג דמיחלחלא בנקביה והיא טהורה משום דמיחלחלא כדאמרן וכל כלי טהור אדנפשיה מציל וחייצא אטומאה לא חיית מידי דהוי אכלי חרס דמציל ולא חיית דכל אדם וכלים נעשין אהלים לטמא ולא לטהר. וכדתניא בתוספתא דמכילתין פ' ט"ו חביות שהן מוטות על צדיהן באויר הוגנה של זו בצד הוגנה של זו והוגנה של זו בצד דופנה של זו גבוהות מן הארץ טפח והוגניהן פ"ט טומאה תחתיהן תחתיהן ועל גביהן טמא על גביהן ע"ג ותחתיהן טמא ותוכן טהור גבוהות מן הארץ טפח ואין בהוגניהן פ"ט וטומאה תחת אחת מהן תחתיה וע"ג טמא על גבה ע"ג ותחתיה טמא ותוכה טהור בד"א בטהורות אבל אם היו טמאות אע"פ שאין גבוהות מן הארץ טפח וטומאה תחת אחת מהן כולן טמאות. והיינו משום דבטהורות אדנפשיה מציל הלכך תוכן מ"מ טהור וחייצא אטומאה לא חייצא הלכך תחתיהן וע"ג טמא ולהבאת טומאה כלים נעשין אהלים הלכך אם יש בהוגניהן פ"ט ונוגעות זו בזו בפ"ט טומאה תחת א' מהן מביא

טומאה אכל תחתיהן וכל ע"ג נמי טמא דלא חייצא אטומאה וכל הטומאה שתחתיהן עולה אכל ע"ג דאין חוצץ ביניהן. ואם אין בהוגניהן פ"ט אינו מביא מזו לזו אלא כל תחתיה שהטומאה שם טמא וכן כל על גבה. וכן בטומאה על גבה אינו חוצץ לתחתיה ואם אינן גבוהות טפח מן הארץ וליכא אהל להביא הטומאה לכל תחתיה כל שכנגד הטומאה תחתיה וע"ג טמא ותוכן מ"מ טהור. ובטמאות אע"ג דלא גביהי טפח וטומאה תחת אחת מהן כולן טמאות משום דצדי החביות התחתונות לא סתמי לאהל הואיל ומקבלי טומאה וכמאן דליתנהו דמי וצדיהן העליונה מביא טומאה אכל תחתיהן. והכי נמי האי כוורת דכלי טהורה היא אדנפשה מצלת ומיחץ לא חייצא הלכך אם טומאה תחתיה או ע"ג מבחוץ כל שהוא כנגד הזית תחתיה וגבה טמא. דכלי אינו חוצץ בפני הטומאה וכמאן דליתא דמי והטומאה עולה כנגדה ומטמאה למעלה עד לרקיע וכן בע"ג הטומאה יורדת כנגדה ומטמא תחתיה. וכל שאינו כנגד הזית טהור דהא אינו גבוהה טפח מהארץ להביא הטומאה לכל תחתיה וע"ג ואינו טמא אלא כנגד הטומאה וכן תוכה וכן הבית טהור. דתוכה טהור משום דמצלא אדנפשה כיון דכלי טהורה היא והבית טהור דטומאה מבחוץ ואינה גבוה טפח מארץ להביא הטומאה לבית. ואי קשיא תוכה נמי לטמא משום דטומאה שתחתיה בוקעת לתוכה. הא לא קשיא כדאמרינן גבי מגדל דכל כלי שיש לה שתי דפנות ודופן העליון גבוה מהארץ טפח דאהל הוא להבאת טומאה תו לא אמרינן בתוכה תורת בוקעת דכי תבקע תביא דופן העליון הטומאה לכל תוכו דכלי נעשה אהל לטמא ונטמא נמי כל ע"ג משום דאינו חוצץ ונפיק ליה מתורת בוקעת דהויא כנגד הטומאה לתורת אהל לטמא אף שלא כנגד הטומאה הלכך לא אמרינן ביה כלל בוקעת לתוכה אלא בכלי שאין לה רק דופן אחד ואינה גבוה מהארץ טפח הוא דאמרינן בוקעת לתוכה וכן גבי כלי שיש לה דין אהל וכדאמרינן גבי מגדל ולהכי תוכה אפי' כנגד הטומאה טהור וע"ג טמא דאינו חוצץ בפני הטומאה. ואם היתה מחולחלת בדפנותיה למעלה או למטה אע"ג דליכא בנקבים פ"ט נהי דלא עיילא טומאה לתוכו. כלים דתוכה דכנגד הנקב דכנגד הטומאה מיהא מיטמי דכל כנגד הנקב לא בעינן פ"ט. אלא הכא בדפנות שלימות ומיחלחלא בשוליה דמצדה דלפנים לבית:

בבית אין טמא אלא הבית. דאתחתיה אינו מביא דליכא פ"ט תחת הכוורת ואתוכה הא מציל אנפשה ודרך הנקבים לא עיילא טומאה לבית דהא ליכא בנקבים פ"ט:

בתוכה הכל טמא. הואיל וכלי נעשה אהל לטמא ולא לטהר הדופן התחתון ושוליה שמצד הבית אינו חוצץ בפני הטומאה וכמאן דליתיה דמי ודופן העליון נעשה אהל לטמא ומביא הטומאה לכל שתחתיה ולהבית וכן למה שעל גבו הואיל ואינו חוצץ:

משנה ב

היתה גבוה מן הארץ טפח כו' הכל טמא. דטומאה תחתיה הואיל וגבוהה מהארץ טפח ויש אהל טפח תחתיה מביא טומאה לכל שתחתיה וממנה לבית ומכל שתחתיה לכל שע"ג הואיל ואינו חוצץ. ואם הטומאה בבית מביא טומאה מהבית לתחתיה דרך האהל של טפח שתחתיה ומכל שתחתיה לכל שע"ג שאינו חוצץ. ואם טומאה ע"ג הו"ל כאילו הטומאה מונחת תחתיה הואיל ואינו חוצץ וכמאן דליתיה דמי ותחתיה נעשה אהל לטמא כל שתחתיה ואינו חוצץ לע"ג וכל על גבה נמי טמא ומביאה הטומאה מתחתיה לבית דרך האהל של טפח. אלא תוכה טהור דאנפשה מצלת כדין כלי טהור:

בתוכה. הכל טמא כדלעיל:

משנה ג

בד"א בזמן שהיא כלי. דמשום שהיא כלי אינה חוצצת דכל כלי אינו נעשה אהל לטהר. ומחולחלת שנקבה בשוליה לצד הבית נקבים הרבה כדרך שעושין בכוורת כדאמר לעיל דמשום דמחולחלת היא טהורה ומצלת על עצמה:

היתה פחותה. שנפחת מדופנה ואפילו פקוקה בקש פקיקה לא משוי לה כלי או אפוצה שנקבה בשוליה נקבים גדולים יותר ממה שדרך לעשות בה ולמילתה נמי לא חזיא בטלה מתורת כלי ונעשה אהל לטמא ולטהר. ואזיל וקמפרש איזה אפוצה כל שאין לה טפח ממקום אחד אע"פ שנקביה גדולים אין פ"ט בנקבים ממקום אחד. דאילו טפח בנקבים ממקום אחד טומאה בתוכה טמא הבית טומאה בבית טמא תוכה דהא איכא פותח טפח ביניהם כפיה לפנים דסיפא אבל השתא דליכא פ"ט ביניהם אינו מביא:

כזית מן המת נתון תחתיה כנגדו עד התהום טמא. ואינה בוקעת לתוכה כנגד הזית משום שיש לה שתי דפנות ודופן העליון גבוה טפח אין לה דין בוקעת בין נעשה אהל אף לטהר בין לא נעשה כדאמרן לעיל בבבא דרישא. והואיל ובטלה מתורת כלי משום דפחותה או אפוצה ונעשה אהל לטמא ולטהר חוצצת לעל גבה והכל טהור אלא תחתיה כנגד התהום:

ע"ג כנגדו עד הרקיע טמא. דחוצצת על תחתיה:

בבית אין טמא אלא הבית. דחוצצת וכן בתוכה אין טמא אלא תוכה דחוצצת:

משנה ד

היתה גבוה כו'. וטומאה תחתיה או בבית תחתיה והבית טמא. דמביא מזו לזו דרך טפח שביניהן:

תוכה וגבה טהור. דחוצצת כדין אהל:

בתוכה כו' ע"ג כו'. משום דחוצצת:

משנה ה

כל שהוא כנגד הזית תחתיה וגבה טמא. ולא גרסינן ותוכה וכל שאינו כו' תוכה והבית טהור. ולא שאני פיה לפנים מפיה לחוץ אלא דפיה לחוץ וטומאה בבית אין טמא אלא הבית ופיה לפנים הכל טמא. דעיילא הטומאה מבית לתוכה דרך פיה. וכן בגבוהה מן הארץ טפח דפיה לחוץ תוכה טהור והכא טמא דעיילא מבית לתוכה:

משנה ז

בד"א בזמן שהיא כלי. ואינה חוצצת ומחולחלת דטהורה היא כדלעיל גבי פיה לחוץ היתה פחותה כו' והו"ל אהל כדלעיל אלא דהכא בתוכה או בבית תוכה והבית טמאים דמביא הטומאה מזו לזו דרך פיה:

משנה י

מה שבתוכה טמא. גרסינן:

משנה יב

היתה פחותה ופקוקה או מחזקת ארבעים סאה. והכא לא קתני בד"א שהיא כלי מחולחלת ולא קתני נמי או אפוצה. משום דהכא וסיפא דיושבת על שוליה תרוייהו בחד גונא במונחת באויר וביושבת על שוליה לא מצי תני בסיפא בד"א שהיא כלי מחולחלת היתה אפוצה כו' דא"כ בגבוהה מן הארץ טפח וטומאה תחתיה תחתיה טמא ותו לא אמאי מאחר דמיחלחלא בשוליה ליטמא נמי תוכה וגבה כנגד הנקב אלא התם ע"כ בשוליה שלימות עסקינן וקתני בד"א שהיא כלי היתה פחותה בדפנותיה דבטיל מתורת כלי היתה גבוהה כו' וטומאה תחתיה תחתיה טמא. והכא נמי אע"ג דרישא במחולחלת קמיירי מדקא מצלי אנפשה הואיל והכא נמי באויר דומיא דיושבת על שוליה איידי דהתם לא קתני מחולחלת הכא נמי לא קתני מחולחלת ואיידי דלא קתני התם בסיפא אפוצה ה"נ סיפא באפוצה לא קמיירי וקתני במקום אפוצה בהני תרי גווני דאויר או מחזקת ארבעים סאה:

משנה יג

היתה יושבת על שוליה כו' טומאה בוקעת כו'. וכן בסיפא היתה פחותה או מחזקת מ' סאה אמרינן טומאה בוקעת. בכולהו פרקין לא אמרינן בוקעת משום דבמוטה על צדה איירינן עד הכא ויש לה שתי דפנות לא אמרינן דין בוקעת כדאמרינן לעיל אבל הכא דיושבת על שוליה ואינה סתומה אלא בשוליה שמצד התחתון להכי אמרינן דין בוקעת:

משנה יד

רבי אליעזר ורבי שמעון אומרים אין טומאה עולה לה כו'. בכלי והיא בדופן אחד דכ"ע דאמרינן בוקעת והיינו דל"פ ברישא ובשתי דפנות דכ"ע דלא אמרינן בוקעת ל"ש כלי ל"ש כלי ונעשה אהל כי פליגי בכלי ונעשה אהל ולה דופן אחד ת"ק סבר אמרינן בוקעת ר"א ור"ש סברי לא אמרינן בוקעת:

משנה טו

ארון שהיא רחבה מלמטן וצרה מלמעלן כו' הנוגע בה מלמטן טהור. דכל קרקע עולם אינו מטמא משום קבר סתום אלא הכיסוי הוא דמטמא כל סביביו כל שכנגדו מתחתיו וכן מלמעלה כנגדו עד הרקיע כדאמרינן לעיל גבי כותל שונית ונפש אטומה רפ"ז. והכא האי ארון דחקוק בשן סלע אם רחבה מלמטן וצרה מלמעלן הנוגע בה מלמטן טהור דקרקע עולם הוא ואינו כנגד הכיסוי שהכיסוי צר מלמעלה וכדתניא בתוספתא ארון שהוא חקוק בסלע ומכוסה הנוגע בה מ"מ טהור ואינו מטמא אלא כנגד כיסויו בלבד:

מלמעלן טמא. כנגד כיסויה:

רחבה מלמעלן וצרה מלמטן הנוגע בה מ"מ טמא. שכנגד הכיסוי הוא והכיסוי מביא למה שתחתיו מטמא כל סביביו. וכן היתה שוה הנוגע בה מ"מ טמא דכנגד הכיסוי הוא דר"א רבי יהושע אומר מטפח ולמטן טהור דלא חשבינן ליה לארון ובטיל לקרקע עולם מטפח ולמעלן טמא כדפריש בתוספת' רי"א כו' שאין מעלין עולין גבוהה מהארץ פחות מטפח כלומר שאין המעלין את המת לקבר עולין בגובה פחות מטפח מן הארץ ולא חשבינן ליה לארון:

העשויה כמין קמטרא. העשוי עגולה (קופרט בל"א) והכסוי מכסה כל שכנגד הדפנות הנוגע בה מ"מ טמא דכנגד הכיסוי הוא:

כמין גלוסקוס. כמו שעושין תיבות קטנות סתום בראשו מן הצדדין ובאמצע רחבו עשוי כיסוי קצר נועל ופותח בהולכה והבאה ביד:

הנוגע בה מ"מ טהור. דקרקע עולם הוא חוץ ממקו' פתיחת' ששם הכיסוי:

משנה טז

חבית שהיא יושבת כו' טומאה בוקעת כו'. דכל שאין לה אלא כיסוי אחד מלמטה אמרינן ביה בוקעת כדאמרינן גבי כוורת והחבית טמאה דבוקעת לתוכה וטמאה מאוירה. תחת דופנה מבחוץ שהטומאה תחת עובי הדופן מבחוץ טומאה בוקעת דרך עובי הדופן והחבית טהורה דאין הטומאה נכנסת באוירה:

בתוכה ותחת דופנה. שדופנה בולט עגול מכל סביבה כדרך שעושין בקדרה ואם הטומאה שם אם יש בדפנות באותן חלל הבטן הבולט פ"ט כלים שבכל סביבה טמאין דאהל פ"ט מביא הטומאה לכל סביביו שיש שם אהל וכלים שכנגד פיה טהורין דפתוחה מלמעלה ואין שם אהל מביא עליה הטומאה כדאמרינן גבי ארובה דפ"י. ואם לאו טומאה בוקעת דרך דופנה למעלה ולמטה:

בד"א בטהורה אבל אם היתה טמאה לא גרסינן לה דהכא לא שאני לן בין טמאה לטהורה דכולהו לא חייצי אלא במוטות על צדיהן (**דפ' ט"ו ג'**) **הוא דשאני לן כדבעינא למימר קמן**. והכא גרסינן הכי היתה גבוהה מהארץ טפח או מכוסה או כפויה על פיה כו'. דה"ל אהל לטמא כל שתחתיה ואינה חוצצת ובאה הטומאה לכל שלמעלה הלכך טומאה תחתיה בתוכה או ע"ג הכל טמא:

פרק י

משנה ג

רי"א הבית טמא וכנגד הטומאה טהור. וביש בארובה פ"ט דרישא לא פליג ר"י דהתם הואיל ומקצתה דבבית נמי יצאה דרך פ"ט דאילו היה שם למעלה אהל היתה יוצאת הטומאה דרך פותח טפח ומביאה למעלה על כל מה שבאהל. הלכך מקצתה דבבית כאילו היתה מונחת נמי כנגד ארובה וטמא כל שכנגד המקצת כאילו היה כנגד כל הזית. אבל הכא דליכא פ"ט ואין מקצתה דבבית יוצאה דרך שם כלל קסבר ר"י דלא שדינן לה אכנגד ארובה כלל וטהור כנגד הטומאה דכנגד מקצת הזית הוא:

משנה ד

נתן דבר שהוא מקבל טומאה בין מלמעלן בין מלמטן. שנתן דבר המקבל טומאה בכל הארובות מלמעלן ומלמטן הכל טמא דדבר המקבל טומאה אינו חוצץ ויוצאה הטומאה דרך הפ"ט לעליות ובעליות הדבר המקבל טומאה שנתן בארובה העליונה והוא מביא טומאה על כל העליות:

ודבר שאינו מקבל טומאה ממנו ולמטן טמא. דנסתם האהל ע"פ כולה. ממנו ולמעלן טהור: דחוצץ על שלמעלה הימנו:

משנה ה

אין בארובות פ"ט וכו' הטומאה בבית כו' אין טמא אלא התחתון. דאין הטומאה יוצאת בפחות מטפח:

הטומאה כנגד ארובות נתן דבר שהוא מקבל טומאה בין מלמעלן בין מלמטן. שנתן על כל הארובות מלמעלן ומלמטן:
הכל טמא. כל הכלים שכנגד ארובות טמאין דאינו חוצץ וכל שכנגד הנקב כנגד הטומאה אע"ג דליכא פ"ט טמא:
ודבר שאמ"ק טומאה כו' אינו טמא אלא תחתון. ואפי' כנגד הטומאה ממנו ולמעלה טהור דחוצץ:

משנה ו

שאם תעלה שפתותיה נוגעות בארובה גרסינן. כלומר שהיא נתונה תחת חלל הארובה שאם תעלה עולה והולכת בארובה ונוגעות שפתותיה בחודי פי הארובה בשיעור טפח אורך מקום הנגיעה. ואינה נתונה כלום תחת התקרה שתהא נוגעת אם תעלה אפי' נגיעה כל שהוא בתקרה אלא אם תעלה תלך בארובה ותגע בעובי פיה. ומשום סיפא קתני לה דרישא באינה גבוה טפח מן הארץ דטומאה בוקעת כו' לעולם היא בוקעת בין נוגעת בארובה בין אינה נוגעת דטומאה רצוצה היא. אלא משום סיפא דהיתה גבוה מן הארץ טפח טומאה תחתיה או בבית תחתיה והבית טמא הואיל ואם תעלה נוגעת בפ"ט בארובה מביא הטומאה מזו לזו. ותוכה וגבה טהור הואיל ואם תעלה שפתותיה נוגעות בחודי פי ארובה אמרינן גוד אחית והתקרה שלמעלה יורדת עד שולי הקדרה ומתחברת עם השולים והו"ל אהל משולי הקדרה למטה ומצלת עם דפנות האהל וחוצצת על שלמעלה הימנה הלכך תוכה וגבה טהור. בתוכה או ע"ג הכל טמא דנטמאה הקדרה וכלי טמא אינו מציל אפי' עם דפנות אהלים. אבל אם נתונה תחת התקרה עד שאם תעלה שפתותיה נוגעת בתקרה אפי' כל שהוא וטומאה תחתיה הכל טמא דתו לא מצינן למימר גוד אחית עד שוליה. דהיכי תחית עד שוליה הא אם תרד התקרה תגע בשפתותיה ולא תוכל לירד עוד מפני שפתות הקדרה שלא יניחו אותה לירד עוד מהם ולמטן אלא עד השפתות הוא דמצי נחית ותו לא הלכך אין לקדרה דפנות אהלים להציל והכל טמא. ואם עולה והולכת שאם תעלה לא תגע בחודי פי ארובה אלא בפחות מטפח באורך והיתה גבוהה מן הארץ טפח וטומאה תחתיה אף הבית טהור ואין טמא אלא תחתיה דליכא נגיעה בפ"ט להביא הטומאה להבית וכן בטומאה בתוכה וע"ג הבית טהור וכן אם טומאה בבית אין טמא אלא הבית. וכדתניא כל הני בבי בתוספתא היתה נתונה תחת הארובה שאם תעלה ושפתותיה נוגעות בתקרה כל שהוא טומאה תחתיה והיא רוצצת טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת היתה גבוהה מן הארץ טפח וטומאה תחתיה או בתוכה או ע"ג הכל טמא. שאם תעלה עולה והולכת בארובה ונוגעת בארובה

בפ"ט וטומאה תחתיה והיא רוצצת טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. היתה גבוהה טפח. וטומאה תחתיה או בבית תחתיה והבית טמאין תוכה וגבה טהורין מפני שנצלת עם דפנה של אהל בתוכה או ע"ג הכל טמא שאם תעלה עולה והולכת בארובה ונוגע בארובה בפחות מפ"ט וטומאה תחתיה והיא רוצצת טומאה בוקעת וכו' היתה גבוה' מן הארץ טפח וטומאה תחתיה תחתיה טמא תוכה וגבה והבית טהורין מפני שנדונין כשפועי אהלים. בתוכה או ע"ג הכל טמא והבית טהור בבית אינו טמא אלא הבית:

משנה ז

היתה נתונה בצד האסקופה. שאינה נתונה תחת השקוף כלום אלא בצד האסקופה מחוץ לאסקופה ולשקוף שאם תעלה היא נוגעת במשקוף פ"ט. כלומר שאם תעלה תהא דופן הקדרה נוגעת בחודי השקוף באורך טפח של הדופן. וה"נ משום סיפא קתני לה דרישא א"נ לא תגע כלל טומאה רצוצה היא ובוקעת אלא משום סיפא דהיתה גבוהה מן הארץ טפח טומאה תחתיה או בבית תחתיה והבית טמא הואיל ואם תעלה תגע בעובי השקוף באורך פ"ט מביא הטומאה מזו לזו כדאמרינן גבי ארובה. תוכה וגבה טהור דניצלת עם דופן הבית בתוכה או ע"ג הכל טמא דנטמאה הקדרה וכלי טמא אינו מציל אפי' עם דפנות אהלים. שאם תעלה אינה נוגעת בשקוף פ"ט שלא תגע בעובי השקוף במשך אורך טפח או מודבקת בשקוף למעלה בפחות משיעור טפח טומאה תחתיה אין טמא אלא תחתיה והבית טהור דליכא נגיעה בשיעור טפח להביא הטומאה מזו לזו ועל תוכה וגבה מצלת עם דופן הבית. אבל אם היתה משוכה כל שהוא מן האסקופה שאם תעלה לא תגע כלל בשקוף אינה מצלת על תוכה וגבה דאין לה דפנות אהלים וממנה לבית ומהבית לה אינו מביא טומאה. ואם היתה נתונה כל שהוא תחת השקוף וטומאה תחתיה מבחוץ והיא גבוהה טפח מהארץ אם יש בדופנה פ"ט שהבטן בולט ממנה עגול ונמשך משפתו עד פ"ט הכל טמא דמביא מתחתיה להבית ומהבית באה הטומאה לאוירה דרך השקוף המאהיל עליה בכל שהוא. ואם אין בדופנה פ"ט וטומאה תחתי' אין טמא אלא תחתיה דליכא נגיעה בפ"ט להביא הטומאה מתחתיה להבית ועל תוכה וגבה מצלת עם דפנות אהלים. וכדתניא בתוספתא רפי"א קדרה שהיא נתונה בצד האסקופה שאם תעלה ושפתותיה משוכות מן השקוף כל שהוא טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת היתה גבוהה מן הארץ טפח וטומאה תחתיה בתוכה או ע"ג הכל טמא והבית טהור בבית אינו טמא אלא הבית בלבד. שאם תעלה ודופנה נוגעת בשקוף בפחות מפותח טפח כל שהוא טומאה תחתיה ורוצצת טומאה בוקעת ועולה כו' היתה גבוהה מן הארץ טפח וטומאה תחתיה תחתיה טמא תוכה וגבה והבית טהור מפני שנצלת

עם דפנה של אהל בתוכה או ע"ג הכל טמא והבית טהור טומאה בבית אין טמא אלא הבית. שאם תעלה ודופנה נוגעת בשקוף בפ"ט טומאה תחתיה ורוצצת טומאה בוקעת ועולה כו' היתה גבוהה מן הארץ טפח וטומאה תחתיה או בבית תחתיה והבית טמא תוכה וגבה טהור בתוכה או ע"ג הכל טמא. שאם תעלה ושפתותיה אוכלות בשקוף כל שהוא טומאה תחתיה ורוצצת טומאה בוקעת ועולה וכו' היתה גבוהה מן הארץ טפח אם יש בדופנו פ"ט וטומאה תחתיה או בבית או בתוכה או ע"ג הכל טמא אין בדופנה פ"ט טומאה תחתיה תחתיה טמא תוכה וגבה והבית טהורין מפני שנצלת עם דופנה של אהל. בתוכה או ע"ג הכל טמא והבית טהור בבית הכל טמא:

פרק יא

משנה א

ובה"א כל שהוא רי"א משום ב"ה פ"ט. תניא בתוספתא רפי"ב וכמה יהא הסדק הזה בה"א כל שהוא מלא חוט המשקולת וריי"א משום ב"ה פ"ט אמר רבי תמה אני אם אמר רבי יוסי בפ"ט לא אמר אלא בכזית מן המת בלבד טומאה מבפנים וכלים מבחוץ אע"פ שאין בסדק אלא כל שהוא מלא חוט המשקולת ה"ז מפסיק. פי' רבי תמה אם אמר ר' יוסי פ"ט לא אמר אלא בכזית מן המת בלבד ולענין הצלה על הפתחים דאמרינן כזית פתחו בטפח אבל הכא בבית שנסדק טומאה מבפנים וכלים מבחוץ אע"פ שאין בסדק אלא כ"ש מלא חוט המשקולת ד"ה מפסיק. תניא בתוספתא פ"ח בתים הפתוחים לאכסדרה והמת באחד מהן אם היה דרכו של מת לצאת בחצר. בית שער והבתים טהורין ואם לאו בית שער טמא והבתים טהורין. ופירוש הבתים פתוחין לאכסדרה והאכסדרה הולכת לפני כל הבתים ובית שער בסוף האכסדרה והאכסדרה היא מכוסה בתקרה ונשענת ע"ג עמודים כדרך שעושין לפני הבתים ופתוחה לחצר והמת בא' מן הבתים אם היה דרכו של מת לצאת בחצר תחלה מן הבית לחצר ומן החצר לבית שער בית שער והבתים טהורין. ולא מטמינן לבית שער משום סוף הטומאה לצאת כי היכי דמטמינן במת בבית ולו פתחים הרבה. משום דלא מטמינן אלא באין אויר מפסיק בין אהל שהמת בתוכו לפתח וכולו סתום למעלה הוא דמטמינן משום סוף הטומאה לצאת דרך הפתח אבל היכא שדרך המת לצאת תחלה בחצר מקום שאין אהל שם לא מטמינן תו לבית שער מקמי דאתא המת לגויה משום סוף הטומאה לצאת ואם לאו שדרכו של מת לצאת מהאכסדרה לבית שער להדיא וליכא אויר מפסיק בין המת לבית שער וכולו סתום למעלה ויצא המת לבית שער דרך אהל בלי אויר מפסיק בית שער טמא כו'. ומהא דתוספתא ש"מ דלא

מטמינן לפתח משום סוף הטומאה לצאת דרך שם אלא היכא דתצא הטומאה דרך שם כולו דרך אהל סתום וליכא שום אויר מפסיק אבל היכא דתצא מאהל שלה דרך אויר תחלה שאין שם אהל ואח"כ תצא דרך הפתח טהור. ולאפוקי מהני דמחמירין דמייתי הרמ"א בש"ע י"ד סי' שע"א סעיף ד' שלא ילכו הכהנים דרך שערי העיר שסוף המת לצאת דרך שם אלא כהני דמתירין דהא הכא נמי יצא המת דרך שוקי העיר תחלה שאין שם אהל והוא מפסיק בין המת לשערים וטהורין השערים:

משנה ב

אכסדרה שנסדקה כו'. אכסדרה הוא לפני הבתים ומהלכת על פני כל הבתים ונשענת על עמודים ומקורה ופתוחה משלש צדדים כדרך שעושין לפני הבתים. ואם נסדקה טומאה בצד זה כלים שבצד השני טהורים לד"ה דאין דרך הטומאה ליכנס לצד השני אלא לצאת דרך פתחו הסמוך לו:

נתן את הקנה בארץ אינו מביא כו'. דאמרינן גוד אחית וכאילו התקרה יורדת עד הקנה והו"ל אהל טפח במקום הקנה ומביא את הטומאה לכל הבית אבל אם אינו גבוה טפח מהארץ כי תרד נמי התקרה עד הקנה לא הוי אהל טפח:

משנה ג

קפולים זו על גבי זו. לא גרסינן אינן מביאות את הטומאה דאם התחתונה גבוהה מהארץ כסגוס וככופת כ"ש דמביא והכא הא קמ"ל אע"ג שאין התחתונה גבוה טפח אם העליונה גבוה טפח מביא דתחתונות אינם סותמות את האהל הלכך ה"ג קפולין זו ע"ג זו שתהא העליונה גבוהה מהארץ פותח טפח מביאות את הטומאה:

משנה ז

גרסינן דר"א מקמי דר' יוסי לבתר ר"מ וגרסינן ר"מ אומר אם יש בצוארו כו' ר' אליעזר אומר פיו לפנים כו' ר' יוסי אומר רואין כו' ריב"ב אומר בין כך ובין כך כו' ובהא קמיפלגי:

ר"מ סבר אם יש בצוארו פ"ט ופיו לפנים אע"ג דטומאה מבחוץ הבית טמא דר"מ לטעמיה דאמר חוקקין להשלים ואפי' אין בצוארו חלל טפח אם יש בו בכולו פ"ט חוקקין להשלים עד חלל טפח ודרך אותו חלל מביא את הטומאה לבית ולדידיה אם פיו לחוץ אפי' הטומאה בפנים טהור דאהל הכלב מפסיק בעד הטומאה ובבית הרעי לית ליה לר"מ האי סברא הטומאה יוצאת דרך בית הרעי. ור"א סבר איפכא פיו לחוץ טמא דסבר שהטומאה יוצאת דרך שוליו שדרך המאכל לצאת דרך בית הרעי. ואפי' הטומאה לחוץ ואע"ג דליכא פ"ט בבית הרעי טמא משום שדרך הטומאה לצאת דרך

שם. פיו לפנים הבית טהור דחוקקין להשלים לית ליה ומשום דרך הטומאה לצאת לא מטמינן לבית דהא דרכה לצאת דרך בית הרעי לחוץ. ור' יוסי פליג אתרוייהו דלית ליה חוקקין להשלים ולית ליה הטומאה יוצאת דרך שוליו ור' יוסי לטעמיה דאמר גבי מגדל פ"ד דאהל בתוך אהל ואין לטומאה דרך לצאת באהל הפנימי אלא דרך האהל החיצון והטומאה באהל הפנימי אינו מציל האהל הפנימי אטומאה משום דאמרינן אהל כמאן דליתיה דמי כדפרשינן התם הלכך הכא אם הטומאה כנגד המשקוף ולפנים הבית טמא בין פיו לפנים בין פיו לחוץ שאין לטומאה יציאה לעצמה לחוץ דאם פיו לחוץ אין לטומאה יציאה דלית ליה חוקקין להשלים ואם פיו לפנים אין לו יציאה דרך בית הרעי דלית ליה טומאה יוצאת דרך שוליו והואיל ואין לה יציאה לעצמה לחוץ. לא מציל אטומאה דתוכו ואמרינן אהל כמאן דליתא דמי וכאילו הטומאה מונחת בפנים בלא שום מפסיק וטמא כל הבית ואם הטומאה מכנגד המשקוף ולחוץ טהור בין פיו לפנים בין פיו לחוץ דבפיו לפנים ל"ל חוקקין להשלים ובפיו לחוץ ל"ל טומאה יוצאת דרך בית הרעי ומהי תיתי הטומאה לבית מאי אמרת אבל כמאן דליתיה דמי א"כ הרי הטומאה מונחת בחוץ. ריב"ב אומר בין כך ובין כך הבית טמא דסבר הכא והכא לחומרא פיו לפנים אע"ג דטומאה בחוץ אמרינן חוקקין להשלים לחומרא והטומאה יוצאת דרך פיו לבית כר"מ ואם פיו לחוץ אמרינן הטומאה יוצאת דרך בית הרעי לחומרא כר"א:

ריב"ב אומר [בעופות ובדגים] (**עד**) **מעת לעת**. מתני' ר"א היא דאמר משום ריב"ב כדתניא בתוספתא פי"ב ובעופות ודגים מיד אריב"ב בדגים מיד ובעופות מעת לעת ר"א אומר משום ריב"ב זה וזה מעת לעת:

משנה ח

החדות שבבית. תניא בתוספתא בד"א בשל מתכת אבל בשל עץ חוצץ ר"א בר' יוסי אומר בד"א בשל עץ אבל בשל מתכת נטמא ואין כלי טמא חוצץ. (שכחתי מה אמר לי רבי בזה ולעד"נ דקמיפלגי בפלוגתא דר"א ורבנן דריש פ"ו דת"ק דהכא כר"א דהתם דאמר כלי טהור סומך את הנדבך טהור ואם כלי טמא סומך טמא כדפרשינן התם וה"נ קאמר בד"א בשל מתכת דפרח היוצא נטמא מהבית הלכך אם תנטל וכפישה עומדת לאו סומך הוא לכפישה וקמטהרי ב"ה אף המנורה דכפישה מצלת עם דפנות הדות וב"ש סברי הדות טהור ומנורה טמאה מפני הפרח ומודים שאם תנטל המנורה וכפישה נופלת הכל טמא דהוי סומך את האהל ודבר טמא הסומך אינו מציל הלכך אף הדות טמא אבל בשל עץ דפרח היוצא פשוטי כלי עץ הוא ולא נטמא מהבית להכי אפי' אם תנטל המנורה וכפישה נופלת הכל טהור דכלי טהור הסומך חוצץ על הדות ועל המנורה. ור"א בר' יוסי

כת"ק דהתם דאמר כלים אין נעשין אהלים לטהר אפי' טהורים הסומכין את הנדבך אינו חוצץ וקאמר בד"א בשל עץ ומ"מ אם תנטל המנורה וכפישה נופלת טמא דכלי הסומך את האהל אינו מציל ואפי' כלי טהור וברישא דכפישה עומדת דכ"ע הדות טהור ולב"ה אף המנורה טהורה דלאו סומך הוא ומצלת עם דפנות הדות אבל בשל מתכת דנטמא הפרח מהבית אפי' אם תנטל וכפישה עומדת אף הדות טמא. דקסבר ר"א בר' יוסי בכלי שנטמא אפילו מעמידו קצת שאם תנטל תעמוד בלא העמדתו נמי אינו חוצץ. כדתניא בתוספתא פ"ח אהל שהיה נטוי ע"ג ד' שפודין של מתכות ר' יעקב אומר אינו מציל מפני שדבר טמא מעמידו ור' יוסי אומר מציל):

ומנורה טהורה. והא דלא נטמא הדות מפני המנורה דכלים שנטמאו במת אין להם דין מת עצמו לטמא באהל. אלא למגע הוו כמת עצמו לטמא שלשה וארבעה כדתנן בפ"ק וכדאמר הרמב"ם:

משנה ט

כלים שבין שפתי הכפישה כו'. שהכפישה עגולה והחדות מרובעת נשאר מקום הקרנות ריוח מגולה ואין שם כדי לרבע טע"ט הלכך הכלים שבמקום הקרנות טהורין:

טומאה שם הבית טמא. שדרך הטומאה לצאת:

אם יש במקומן טע"ט כו' טהורין. דהו"ל אהל בפ"ע ומצלת על הכלים שבתוכו שאין דרך הטומאה להכנס מידי דהוה אביב קמור דפ"ג:

ואם לאו טמאין. דבטיל לגבי הבית ולא דמי לכותל הבית דפ"ו דנדון מחצה על מחצה דשאני הכא הואיל וכל הדות בתוך הבית בטל הכותל לגבי הבית:

פרק יב

משנה א

נסר שהוא נתון ע"פ תנור חדש. דלאו כלי הוא חוצץ הנסר. וכ"ת ליהוי ככלי אדמה דנעשה אהלין לטמא ולא לטהר. לא דמי התם כלי. אבל תנור קודם שהוסק לא הוי כלל כלי הואיל ופתוח מלמעלה ולמטה. וחוצץ כמו נסרים:

ובישן טמא. דכלי הוא אינו חוצץ:

וריב"נ מטהר. קסבר תנור ישן נמי אע"ג דאטמויי קמטמא גזירת הכתוב הוא דליטמא אבל כלי לא הויא. ולענין חציצה בכלי תליא מלתא ולא בדבר המקבל טומאה דהא כלי גללים וכלי אבנים וכלי אדמה אע"ג דטהורים נינהו אי סמיך עליה נעשו אהלין לטמא ולא לטהר משום דכלים נינהו. תנור נמי אע"ג דמיטמא אי סמיך עליה נעשה אהל

אפי' לטהר הואיל ולאו כלי הוא דסמיכה אדבר המקבל טומאה לא איכפת לן אלא דלא לסמוך אכלי. ותנור נמי טהור הואיל ולאו כלי אלא אהל ובאהל לא צריכה צמיד פתיל אלא דלא ליהוי פתוח בפותח טפח:

נתון ע"פ שני תנורים. פי' שני תנורים האמורים למעלה האחד חדש ואחד ישן טומאה ביניהם הם טמאין בין התנורים בין הכלים הואיל וישן סומך את האהל מצד אחד אינו חוצץ ריב"נ מטהר אזיל לטעמיה דאמר בתנור אחד אף הישן חוצץ דסבר לאו כלי הוא והיינו דתניא בתוספתא היה ראשו אחד נתון ע"פ התנור חדש וראשו א' נתון ע"פ התנור ישן או שהיו שנים ישנים א' מכאן וא' מכאן וחדש באמצע טמאין והתנורים טמאין וריב"נ מטהר:

משנה ב

סרידה שהיא נתונה ע"פ התנור. הכא גרסינן ישן ובסיפא דנסר שהוא נתון ל"ג ישן כדבעינא למימר קמן. ואם היתה סרידה נתונה ע"פ תנור חדש אפי' אינו מוקף צמיד פתיל הכל טהור אפי' שלא כנגד אוירו של תנור והכי תניא בתוספתא בנסר נתון על פי' ובחדש הכל טהור ותניא בסרידה אם היתה חלקה ה"ה כנסר:

משנה ג

נסר שהוא נתון ע"פ תנור. הכא בתנור ישן המוקף צ"פ עסקינן כגוונא דסרידה כדאמרן דסרידה נמי בישן דבחדש הכל טהור. הלכך הא דגרסי בסרידה מוקף צמיד פתיל ולא גרסי בישן והכא גרסי בישן ולא גרסי ביה מוקף צ"פ ליתא אלא לעיל בסרידה גרסי' ע"פ תנור ישן מוקף צ"פ והכא לא גרסינן ישן אלא נסר שהוא נתון ע"פ התנור ותו לא וקאי אדרישא דמיירי בישן ובמוקף צ"פ. וטעי בה ספרי ואשמיטיה לישן דרישא דסרידה ושדיוה אדהכא והואיל והכא נמי במוקף צ"פ כגוונא דרישא הלכך אם אינו יוצא מן הצדדים טומאה בצד זה כלים שבצד השני טהורין דצמיד פתיל מפסיק בין הטומאה לכלים ור"י מטמא דסבר אין התנור מפסיק:

הבטח אינו מביא את הטומאה. בטח הוא כעין חגורה בולטת שעושין סביב התנור ואם אין בו פ"ט אינו מביא את הטומאה אע"ג דזיז מביא את הטומאה בכל שהוא כדתנן ריש פרק י"ד הבטח אינו מביא:

היה בו זיז למעלה מן הבטח ר"א אינו מביא את הטומאה עד שיהא בו פ"ט. כזיז ע"ג זיז דתניא בתוספתא ב' זיזים זה ע"ג זה והפתח תחתיהן התחתון כ"ש והעליון אפי' בתוך ג' נדבכות שהן יב"ט שיעורו בפ"ט:

רבי יהושע אומר רואין את הבטח כו'. דלא דמי לזיז ע"ג זיז דהתם הואיל והתחתון מביא את הטומאה בכ"ש לא אמרינן ביה רואין כאילו אינו להכי העליון אינו מביא עד פ"ט אבל בטח דאינו מביא את הטומאה לא חשבינן לזיז שעליו כזיז ע"ג זיז דלא להביא נמי העליון את הטומאה אלא רואין את הבטח כאילו אינו והעליון מביא את הטומא' בכל שהוא:

משנה ח

היה נתון תחת האסקופה ידון מחצה למחצה. ור"ש פליג כדתניא בתוספתא פי"ג היה נתון תחת האסקופה ידון מחצה למחצה לטמא את הבית ד"ר יעקב אר"ש לא נחלקו ר"א ור"י על הנתון תחת האסקופה שהבית טהור על מה נחלקו על המודבק באסקופה שר"א מטמא את הבית ור"י מטהר:

מודבק למשקוף. מבחוץ בעובי המשקוף:

הבית טמא. דגזור טומאה מודבקת במשקוף אטו טומאה בתוך הבית וטהור נוגע במשקוף דטמא מדאורייתא וכדתני סיפא:

ר' יוסי מטהר. דלא גזר ותניא בתוספתא ר' יוסי מטהר עד שיהא בטומאה משך פ"ט. פירוש דהיא עצמה נעשית אהל ומביאה לבית:

הנוגע במשקוף טמא. שעל עצמו מושך הטומאה מן הבית בכל שהוא כדאמרינן בשפוד דפ"ק ובטבליות דפט"ו ב':

מטפח ולמעלן טמא. דחיישינן שמא איכא חור תותי אסקופה בפ"ט ומביא הטומאה על עצמו כמו במשקוף אבל מטפח ולמטן דליכא למיגזר טהור:

פרק יג

משנה א

אלו הן שירי המאור כו'. ותנא בתוספתא רפי"ד ואלו הן שירי המאור חלון שהיה סותמו ולא היה טיט לגמרו או שקרא חברו או שחשכה ליל שבת:

הסריגות והרפפות. תנא בתוספתא אלו הן הסריגות אלו של אוצרות רפפות אלו של אלקטאות פירוש בתי הקיץ:

להביא את הטומאה ולהוציא את הטומאה. הן דברי ת"ק אליבא דב"ה הא דאמרי ב"ה במקום אחד כמלא מקדח בין להביא הטומאה מאהל לאהל ובין להוציא את הטומאה להציל על הפתחים שבבית מלא מקדח זה מצלת רש"א להביא הטומאה כמלא מקדח

לחומרא אבל להוציא את הטומאה להציל על הפתחים שבבית אינה מצלת עד שיהא בה פ"ט:

משנה ד

העושה מקום לקנה כו'. כולן מענין המנורה קנה הוא קני המנורה שבהן תוחבין ומחברין את הנר והנר הוא הכלי שמשימין בה הפתילות והשמן. ואספתי הן המלקחים שצובתין ומוחטין בהן את הפתילה:

לזון את עיניו ולדבר כו' בפ"ט. ור"י פליג אמתני' דתניא בתוספתא פי"ד רבי יהודה אומר בהן ג' מדות משום ר"ע העושה לצוות ולשמירה ולזון את עיניו כל שהוא להכנסת כלים ולהוצאת כלים לתשמיש ולנר שיעורו בפ"ט לקנה ולאספתי בש"א במילואו ובה"א בפ"ט:

משנה ה

שיש בה ממש. האי שיש בה ממש דקתני קאי אתרוייהו אתבואה ואככיי אם בהתבוא' ובככיי ממש ממעטים:

ונבלת העוף הטהור שלא חשב עליו. דצריכה מחשבה לטמא טומאת אוכלין ואינה צריכה הכשר הלכך אם לא חשב אינה מטמאה ונבלת העוף הטמא דצריכה מחשבה וצריכה הכשר הלכך כי בציר חד מיניה לא מטמאה:

משנה ו

אין העצם ממעט כו'. אפילו העצם שבחלון פחות מכשעורה דטהור הוא ובבית רובע עצמות חסר עצם מצטרף העצם שבחלון להשלים לרובע עצמות שבבית לטמא באהל ולהביא הטומאה דרך החלון. ומתניתין דלא כר"ש דפ"ב דאמר רובע עצמות שנדקדקו ואין בכל אחד ואחד עצם כשעורה טהור. והכא האי עצם פחות מכשעורה הא קא משלים לרובע עצמות:

ולא בשר ע"י בשר. אפי' כחצי זית בשר בבית וכחצי זית בחלון מצטרף לטמא באהל ולהביא. ומתני' דלא כרבי דוסא דרפ"ג דאמר כל המטמאין באהל שנחלקו טהור:

שאין בה ממש. קאי אתרוייהו אתבואה ואככיי והיינו דרישא קתני בתבואה ובככיי שיש בהן ממש ממעטין וסיפא קתני תבואה וככיי שאין בהן ממש אין ממעטין:

זה הכלל הטהור ממעט והטמא אינו ממעט. ורבי יהודה פליג דקסבר אפילו המטמא באהל אם אינו ממין הטומאה דבבית ממעט דתניא בתוספתא וכזית מן הנבלה וכעדשה מן השרץ אין ממעטין ורבי יהודה אומר אפילו קולית של עוג ממעט את הטפח זה הכלל

אר"י כל טומאה שאינה מן המת או שהוא מן המת ואינה מצטרפת עם אותה הטומאה ה"ז ממעטת:

פרק יד

משנה א

והגבלית. פירש בתוספתא ואיזו היא גבלית כל שמעוקם מכאן ומכאן ומשוייר מן האמצע:

איזהו הזיז שפניו למטה. פנים הן המחליקים ברהיטנא ואם פניה למטה תשמישו עם הבית וחשוב עם הבית להביא את הטומאה בכל שהוא והגיזרה שפניה למעלה ותשמישה לעצמה ואינה חשובה עם הבית וצריך פ"ט:

בזיז שהוא גבוה כו'. אע"ג דמזיז קא סליק דהא תני ובמה אמרו הזיז מביא כו' הדר ותני בזיז דסדרא דכל מילי דבעינן להביא את הטומאה בכ"ש קנקיט ואתי. דאינו מביא בכ"ש עד שיהו בו שלשה דברים שיהא זיז ויהא גבוה מפתח ג' נדבכין שהם שנים עשר טפחים. אבל אם אינו זיז או זיז וגבוה יותר מג' נדבכין אפי' אין בהן י"ב טפחים או גבוה ג' נדבכין אפילו פחות מג' והן יתר מי"ב טפחים אינו מביא עד פ"ט:

העטרות והפתוחין. הם בליטות וציורין העשוין בכותל לנוי. תניא בתוספתא ר"י בר' יהודה אומר העטרות והפתוחין והציורין מביאין את הטומאה בפ"ט:

משנה ב

זיז שע"ג הפתח מביא כו'. לא גרסינן מביא את הטומאה וה"ג זיז שע"ג הפתח בפותח טפח. כלומר בין זיז שע"ג הפתח ששיעור הפתח הוא בפ"ט בין שע"ג החלון רום אצבעיים ששיעורו של חלון הוא רום אצבעיים. כגון שירי המאור. בין שע"ג מלא מקדח כגון מאור בתחלה ששיעורו הוא כמלא מקדח בכולן שיעור הזיז בכל שהוא רבי יוסי אומר מלואו. אעל גבי החלון וע"ג מלא מקדח. אבל ע"ג הפתח מודה דבכ"ש כדתנא בתוספתא זיז שע"ג המאור ששיעורו ברום אצבעים על רוחב אגודל ושע"ג מלא מקדח שניהם בכ"ש רבי יוסי אומר במלואו זיז שע"ג הפתח שיעורו בכ"ש. ול"פ ר"י:

משנה ג

קנה כו' כל שהוא. תניא בתוספתא רבי אומר החמירו בקנה יותר מן הזיז שהקנה מטלטל והזיז אינו מטלטל. פירוש הואיל ומטלטל יכול הוא להוציאו משם וליתנו סמוך לפתח:

משנה ד

זיז שהוא סובב כו' טומאה בבית כלי' שתחתיו טמאין. שהבית מביא על כל שכנגד ג' אצבעות שאוכלת בפתח ושם הטומאה עולה למעלה כנגד השלש אצבעות ופוגעת שם בכל הזיז הסובב את כל הבית שהוא אהל ומביא הטומאה לכל מה שתחת הזיז:

טומא' תחתיו ר"א מטמא את הבית. דסבר מה אם הטומאה בבית כלים שתחת כל הזיז טמאין משום שעולה למעלה כנגדן ופוגעת שם בכולה כך אם הטומאה תחתיו השלש אצבעות שהן מקצת האהל ומטמאין לכל מה שתחתיה שהוא כנגד מקצת האהל. הטומאה יורדת מאותן שלש אצבעות למטה כנגדן ופוגעת הטומאה למטה בפתח הבית ובכל הבית וכל מה שבבית טמא:

ור' יהושע מטהר. דסבר הטומאה שכנגד מקצת האהל אומרים עולה למעלה ופוגעת שם באהל ומטמאה כל שבאהל למעלה. אבל מה שאם תרד הטומאה ממקצת האהל תפגע למטה באהל אין אומרים יורדת להביא הטומאה לכל האהל שתחתיו. הלכך טומאה בבית והבית מביא לכנגד שלש אצבעות אומרים הטומאה שהובאה כנגד השלש אצבעות עולה למעלה ופוגעת בכל הזיז הסובב ומטמאה כל שתחת הזיז. אבל הטומאה תחתיו אין אומרים יורדת הטומאה מהשלש אצבעות שהן מקצת האהל ופוגעת בכל הבית:

משנה ה

היה העליון עודף על התחתון פחות מטפח טומאה תחתיהן וביניהן טמא. שכל שכנגד העודף טמא שתחתיהן מביא עליו והטומאה שכנגד העודף עולה למעלה ופוגעת שם בכל הזיז העליון שהוא פ"ט הלכך תחתיהן וביניהן טמא:

ביניהן או תחת המותר ר"א אומר תחתיהן וביניהן טמא. ר"א לטעמיה דאמר בזיז הסובב הבית טמא דסבר הטומא' שכנגד מקצת האהל יורדת ופוגעת בבית ה"נ אם הטומאה ביניהן תחת המותר או אם הטומאה תחת המותר הטומאה שתחת המותר יורדת מהמקצת העודף למטה כנגד העודף ופוגעת בתחתיהן שהן פ"ט וטמא כל שתחתיהן:

רבי יהושע אומר ביניהן ותחת המותר טמא כו'. ר"י לטעמיה דאמר בזיז הסובב דמקצת אהל עולה ופוגעת ולא יורדת ופוגעת ה"נ אם הטומאה תחת המותר עולה למעלה כנגד המותר ופוגעת שם לביניהן שהוא פ"ט ומטמא לביניהן אבל לירד ולפגע בתחתיה לא אמרינן יורדת ופוגעת וכן אם הטומאה ביניהן תחת המותר טמא דכנגד מקצת האהל הוא אבל תחתיה טהור דלא אמרינן יורדת ופוגעת. אבל בטומאה תחתיהן מודה ר"י דמביאה לכנגד העודף ועולה ופוגעת לביניהן ומטמאה. כזיז הסובב וטומאה בבית דתחתיו טמא:

משנה ו

הכי גרסינן טומאה תחתיהן תחתיהן טמא ביניהן או ע"ג כנגדו עד הרקיע טמא. שאין בין הזיזין פ"ט ותחת התחתון יש בו פ"ט הלכך טומאה תחתיהן תחתיהן טמא דחוצץ על ביניהן וע"ג טומאה ביניהן וע"ג כנגדו עד לרקיע טמא דאין ביניהן פ"ט וטומאה בוקעת:

פרק טו

משנה א

קפולין. אסגוס הואיל ומקבל טומאה לא ממעטי התחתונים לאהל ואמרינן כמאן דליתנהו דמי והעליון מביא את הטומאה. אבל כופת דלא מקבל טומאה קא ממעטי התחתונות לאהל ולא מביא העליונה את הטומאה. ולישנא דקפולין בקו"ף נמי משמע אסגוס אי נמי אפי' תימא אכופת ובכופת דמקבל טומאה כגון דחקק בה בית קבול כדתנן (כלים פכ"ב ט') כופת שסירקו וכרכמו ועשאו פנים ר"ע מטמא וחכמים מטהרין עד שיחוק בו:

ה"ג קפולין זו ע"ג זו שתהא העליונה גבוה מן הארץ פ"ט טבליות של עץ זו ע"ג זו שתהא העליונה גבוה מן הארץ פ"ט. ול"ג אינן מביאות עד שתהא דאם התחתונה גבוה מן הארץ פ"ט דומיא דרישא דכל הסגוס גבוה מן הארץ פ"ט כ"ש דמביאות אלא הכא רבותא דמביאות אשמועינן אע"ג דאין התחתונה גבוה מן הארץ פ"ט אם העליונה גבוה מביאות ותחתונות אינן ממעטות:

ואם היו של שיש טומאה בוקעת כו'. דשל עץ דמקבל טומאה אין חוצץ בין הטומאה להעליונה וכמאן דליתיה דמי אבל של שיש דאינו מקבל טומאה חוצץ וממעט את האהל. ותניא בתוספתא אפילו גבוהות מן הארץ אמה בוקעת:

משנה ב

הנוגע בשניה טמא טומאת שבעה. כדתנן בפרק דלקמן כל המטלטלין מביאין את הטומאה על עצמן בכל שהן וה"נ הטבלא השניה מביאה את הטומאה על עצמה בכל שהוא והרי היא על עצמה כמאהלת על המת וכלים במת כמת עצמו דמי לטמא הנוגע בהן טומאת שבעה וכדתנן בשפוד דפ"ק מתני' ג'. וכלים שתחת השניה טהורין דלהביא טומאה על אחרים פ"ט. ובתוספתא פט"ו תניא טבלא שנתונה בצד רגלו של שלחן וטומאה תחת טבלא הנוגע בין בטבלא בין בשלחן טמא טומאת שבעה טומאה תחת השלחן הנוגע בשלחן טמא טומאת שבעה בטבלא טמא טומאת ערב. פירוש אם הטומאה תחת טבלא רגלו של שלחן מביא הטומאה על השלחן בכ"ש דרגל ושלחן אחת

היא אבל אם הטומאה תחת השלחן והטבלא נוגע ברגלו הואיל וטבלא אינו נוגע במקום שהטומאה תחתיו אלא ברגלו והטומאה תחת השלחן ואינה יכולה הטבלא להביא על עצמה כיון דלא נגעה במקום שהטומאה תחתיו. ורגל אינו יכול להביא על הטבלא דלהביא על אחרים פ"ט בעינן:

השלחן אינו מביא את הטומאה כו'. דשלחנות שלהן היו עגולין הלכך אינו מביא את הטומאה עד שיהא בעגולה כדי לרבע בו טפח על טפח דכל אהל טע"ט מרובע בעינן. ובתוספתא תניא כלים שכנגד הריבוע טמאין שלא כנגד הריבוע טהורין ר' מנחם ברבי יוסי אומר בין כך ובין כך טמאין מפני שנדונין כקרן הטבלא. פי' אם יש בו לרבע טע"ט ת"ק סבר אינו טמא אלא הכלים שבאמצע כנגד הריבוע וכלים שכנגד הקרנות העגולים טהורים ור"מ בר"י סבר נדונין כקרן טבלא וכל הכלים שתחתיו טמאין:

משנה ג

חביות. והן נוגעות זו בזו בפותח טפח. משום סיפא קתני לה דרישא ל"ש נוגעות בפותח טפח ל"ש אינן נוגעות:

טומא' בוקעת ועולה כו'. לאו דווקא בוקעת דמוטות על צדיהן לא בקע' לתוכה דבשתי דפנות לא אמרינן בוקעת אלא כל כנגד הזית תחתיה וגבה טמא ותוכה טהור וכדבעינא למימר קמן ומשום יושבת על שולי' קתני בוקעת דהכא תוכה נמי טמא הואיל ולית בהו אלא דופן אחד:

אבל אם היו טמאות. אמוטות על צדיהן קאי ואפילו אין גבוהות טפח מן הארץ דכלי טמא אינו מציל אפילו על עצמו ולהביא הוא מביא הלכך אמרינן דופן התחתון כמאן דליתיה דמי ודופנו העליון הוא מביא הטומאה תחת כולם. אבל בטהורות ואינן גבוהות טפח מן הארץ ומוטות על צדיהן מצילות על עצמן ולא אמרינן התחתונות כמאן דליתא אלא כולו אינו חוצץ וכמאן דליתיה לכוליה דמי וע"ג כנגד הטומאה טמא ותוכו טהור דבשתי דפנות לא אמרינן בוקעת לתוכו כדאמרינן במגדל ובכוורת. או גבוהות מן הארץ טפח אפי' טהורות בין מוטות על צדיהן בין יושבות על שוליהן טומאה תחת אחת מהן תחת כולם טמא וע"ג כולם טמא דלחצוץ כל כלי אינו חוצץ לע"ג דכלים נעשים אהלים לטמא ולא לטהר ומתני' לא חש להאריך אבל תוכן דטהורות במוטות על צדיהן טהור דעל עצמו מציל והכי תניא בתוספתא חביות שהן מוטות על צדיהן באויר הוגנה של זו בצד הוגנה של זו והוגנה של זו בצד דופנה של זו (פי' או הוגנה) גבוהות מן הארץ פ"ט והוגניהן פ"ט טומאה תחתיהן תחתיהן וע"ג טמא. ע"ג ע"ג ותחתיהן טמא ותוכן טהור גבוהות מן הארץ טפח ואין בהוגניהן פ"ט וטומאה תחת אחת מהן תחתיה וע"ג טמא

ע"ג ע"ג ותחתיה טמא ותוכה טהור בד"א בטהורות אבל אם היו טמאות אע"פ שאין גבוהות מן הארץ טפח וטומאה תחת א' מהן כולן טמאות:

משנה ז

בוקעת כו'. ותניא בתוספתא ואם יש במקום הטומאה טע"ט על רום טפח ה"ה כקבר סתום ומטמא כל סביביו:

משנה ח

חצר הקבר. תניא בתוספתא ואיזו היא חצר הקבר זו היא הגת שהמערות פתוחה לתוכה אם יש בה כשיעור הנכנס לתוכה טהור ואם לאו הנכנס לתוכה טמא בד"א בזמן שאינה פתוחה לאויר אבל בזמן שפתוחה לאויר אפילו אינו מרוחק מן השקוף אפי' כל שהוא טהור ובלבד שלא יגע בשקוף:

קורה שעשאה גולל לקבר. אם עשה כולה גולל לקבר דמבטל לה לכולה קורה למיהוי גולל לקבר בין עומדת בין מוטה על צדה אין טמא אלא כנגד הפתח אבל כנגד הפתח טמא אפילו עומדת והיא גבוהה מאה אמה הואיל ובטיל לה לכולה למיהוי גולל כל גבהו שכנגד הפתח טמא:

עשה ראשה גולל לקבר. אם עומדת והוא לא ביטל להיות גולל לקבר אלא ראשה והשאר חושב לקוץ לצרכו אין טמא בגבהו אלא עד ד' טפחים ובזמן שהוא עתיד לגוד ואפילו עתיד לגוד בפחות מד"ט כל כמה דלא גדד טמא עד ד"ט ומד' טפחים ולמעלה טהור הואיל ועתיד לגוד:

רי"א כולה חבור. כל כמה דלא גדד. ותניא בתוספתא גל של צרורות שעשאו גולל לקבר הנוגע בו עד ד"ט טמא ד"ר יהודה וחכ"א אין טמא אלא הסדר הפנימי צרכו של קבר א"ר נראין דברי רבי יהודה בזמן שאינו עתיד לגוד ודברי חכמים בזמן שהוא עתיד לגוד:

משנה ט

והחבית והמשקין טהורין. ובתוספתא תניא אר"א בר"ש בזו ב"ש מטמאין וב"ה מטהרין כו':

פרק טז

משנה ב

כיצד כוש כו' כחצי זית כו'. אע"ג דאתי לפרושי כיצד מביא על עצמו בכ"ש ולא הול"ל אלא כזית מתחתיו מ"מ אגב אורחא קמ"ל נמי אפילו כחצי זית מתחתיו וכחצי זית מע"ג מצטרף לטמא הכלים:

התלוליות. פירש בתוספתא ר"פ ט"ז ואיזו תלולית עפר שעל גבי בקוע המאהיל על מקצתה טמא ואצ"ל כנגד כולה עפרה טמא משום עפר תלולית חתר ממנה עפר וסמכו לה אין בו משום עפר תלולית [התלולית] שהיתה טמאה ונטהרה ה"ז טהורה ואינו חושש שמא נטמאת:

הקרובות אחד חדשות ואחד ישנות טמאות. פירש בתוספתא מפני שהנשים קוברות שם נפליהן ומוכי שחין איבריהן:

והרחוקות חדשות טהורות ישנות טמאות. בתוספתא שאני אומר שמא היה שם דרך או עיר:

משנה ג

המוצא מת בתחלה בגמרא פרשינן לכולהו מילי המוצא ולא מצוי מת ולא הרוג מושכב ולא יושב כו' אלא בתחלה לא פירש ונראה דבתחלה הוא שלא ימצא שנים קודם לו והוא יהיה בתחלת מציאותו דכי מצא שנים קודם לו הו"ל שכונת קברות כדקתני סיפא.

תו אמרינן התם (נזיר ס"ו) לא אמרו שכונת קברות אלא או לג' ידועין או לג' בתחילה. ולא גרסינן לג' ידועין דבידועין לא אמרי' שכונת קברות למיצרך בדיקה ואפי' אחד מהן ידוע ושנים מתחלה לא הוי שכונת קברות למיבעי בדיקה וגדולה מזו אמרו באחד מהן ידוע לא הוי שכונת קברות אפילו לענין ליטול את השנים שמתחלה שאם אחד מהן ידוע ושנים מתחלה נוטל את השנים ואת תבוסתן. כדתניא בתוספתא מצא שנים תחלה ואחד ידוע יש להם תבוסה ואין להם שכונת קברות ומעשה ברבי ישבב שבדק ומצא שנים תחלה ואחד ידוע עשה לה שכונת קברות כשבא אצל ר' עקיבא א"ל כל שיגעת לריק יגעת אף אתה היית צריך לבדוק כל קברי ארץ ישראל הידועים ולא אמרו אלא המוצא ג' בתחלה. אלמא לא אמרו שכונת קברות בידועין דאם כן היית צריך לבדוק כל קברי ארץ ישראל הידועין ואפילו באחד הידוע לא הוי שכונת קברות ולא מיבעי כל הג' ידועין. הלכך בגמרא נמי הכי גרסינן לא אמרו שכונת קברות אלא לג' מתחלה. אבל בידועין אין בהן ש"ק כדתניא בתוספתא:

מצא שלשה אם יש בין זה לזה מד"א ועד שמנה כמלא מטה וקובריה. גרסינן. והאי מתני' לפי גמרא דידן לא אתברא לן פירושה חדא מד"א ועד שמנה למאי מיבעי לן ותו בודק ממנו ולהלן עשרים אמה אמאי הא מערה אשלמא בהני ג' מתים ולבדוק עוד ארבעה עשר תמני לחצר ושית למערה. ולפי גמרא דירושל' אתברא לן האי מתני' שפיר. דפרכי' בירושלמי פ"ט דנזיר תמן תנינן ועושה חצר על פתח המערה שש על שש כמלא המטה וקובריה והכא הוא אמר הכין ומשני תמן מלא המטה עוברת ברם הכא מלא

המטה חוזרת עד היכן עד כדי נושאי המטה. פירוש התם קתני חצר המערה היא שש על שש כמלא המטה וקובריה והכא קתני מד"א ועד שמנה כמלא המטה וקובריה אלמא חצר צריכה שמנה למלא המטה וקובריה ומשני תמן עוברת המוכר דיו בחצר מצומצם שיהא מלא המטה וקובריה בדוחק והכא עד שמנה חיישינן ליה לחצר הקבר שיש מלא המטה וקובריה חוזרת בריוח דזימנין עושה חצר הקבר דליעיילו תמן מטה וקובריה בריוח והדר מפרש עד היכן הוי קובריה ומשני עד כדי נושאי המטה והא דקתני הכא מד' אמות והתם שש בעינן משום דהתם מלא המטה וקובריה כדי נושאי המטה וחלופיהן והכא ד"א בלא קובריה דזימנין עושה חצר הקבר כמלא מטה בלא קובריה דהוי כדי נושאי המטה וחלופיהן כו'. והשתא מתני' הכא מיפרשא מצא ג' אם יש בין זה לזה בין מת אחד לחבירו בין ראשון לשני בין שני לשלישי מד"א ועד שמנה ה"ז שכונת קברות. כיון שהניח בין מת לחבירו כשיעור חצר הקבר חיישינן לשכונת קברות שעשה כאן שכונה לעשות קברות הרבה במערות רבות. דכל פחות מד"א לא עביד חצר הקבר דליכא כמלא המטה אפילו בלא קובריה וכל יתר משמנה לא עביד חצר הקבר דהא בשמנה איכא כמלא המטה וקובריה בריוח אלא מד"א ועד שמנה דבד"א איכא שיעור לחצר כמלא מטה בלא קובריה ובשמנה איכא שיעור לחצר כמלא המטה וקובריה בריוח. הלכך מד"א ועד שמנה דעביד כה"ג חצר הקבר חיישינן לשכונת קברות ובודק מסוף המת השלישי ולהלן עשרים אמה משום דדלמא הכא שכונה למערות רבות וכי קבר המת הראשון עשה חצר והדר קבר המת השני ועשה חצר והמת השלישי הניח בתחלת המערה ובודק שש למערה ועוד שמנה לחצר דשמנה שיעור החצר כמלא מטה וקובריה בריוח ועוד שש למערה דלמא התם איכא מת בסוף המערה וכן מצד השני בודק ממת הראשון ולהלן כ' אמה מהאי טעמא:

משנה ד

לא גרסינן אמה על אמה אלא בודק אמה ומניח אמה. וטעמא דאמה שדרך להניח אמה בין קבר לקבר. בתוספתא בש"א הבודק בודק ב' ומניח אמה ובה"א בודק אמה ומניח אמה ד"ר יעקב וחכ"א בש"א בודק אמה ומניח אמה ובה"א בודק אמה ומניח שתים:
או לבתולה. בתוספתא איזו היא בתולה כל שמעלה רשושין ואין עפרה תיחוח:
אוכל בדמעו. דוקא תרומה המדומעת שנתערבה בחולין אבל תרומה ודאית לא. ודוקא דמעו הדמע שלו אבל דמע של אחר לא כי היכי דלא ליזלזלי בתרומה:

פרק יז

משנה ג

וכן עובד כוכבים שחרש בין שלו בין של ישראל אינו עושה בית הפרס שאין בית הפרס לכותיים ואם חרש את שלו אין בה"פ לכותיים ואם חרש של ישראל הרי חורש שאינו שלו. וכותיים היינו עובדי כוכבים ומזלות וכן בכ"מ קורא לעובדי כוכבים כותיים:

משנה ה

ואם לאו עליה טמאה. ורבי יוסי פליג דתניא בתוספתא רבי יוסי אומר אע"פ שאין פתחה של עלייה מכוון כנגד של בית עליה טהורה:

עפר בית הפרס ועפר חוצה לארץ. ורבי יהודה פליג בעפר בית הפרס דתניא בתוספתא א"ר יהודה לא נחלקו ר"א וחכמים על עפר שהוא בא מבה"פ בירק שהוא טהור עד שיהא במקום אחד כחותם המרצופין על מה נחלקו על עפר הבא מארץ העמים בירק שרא"א מצטרף וחכ"א אין מצטרף עד שיהא במקום אחד כחותם המרצופין:

פרק יח

משנה ב

נטעת כל נטע. דמשום אהל ליכא למיחש דאינו מטמא באהל ואינה נזרעת זרע הנעקר משום עצם כשעורה דלמא בהדי דקא עקיר לזרע אתי לאתויי עצם כשעורה בהדי':

משנה ג

שדה שאבד כו' נזרעת כל זרע. ואפילו הנעקר דליכא למיחש לאתויי עצם כשעורה:

ואינה נטעת כל נטע. משום דטמא באהל ודלמא הקבר תחת האילן ואילן מאהיל על הקבר ועל האדם הבא להשדה:

משנה ד

שדה כוכין. גרסינן בכ"ף והוא השדה שמניחין שם המת לשעה עד שיקחוהו משם ויוליכוהו למקום הקברות. והכי תניא בתוספתא (ספי"ז) שדה כוכין ואיזה שדה כוכין כל שחופר בארץ ומבליע את הכוכין לצדדין ולא נטעת ולא נזרעת משום שהחזיקו בו רבים לשדה כוכין והו"ל גזל רבים ועפרה טהור אבל מקום הכוכין טמא דלמא איכא מת התם ועפרה טהור משום דלא בטיל ליה לקבר אלא לפי שעה:

ולנזיר בש"א אין בודקין ובה"א בודקין. גרסינן:

משנה ה

רש"א אף העוזק בה"פ טהור. פירש בתוספתא ר"ש בן יהודה אומר משום ר"ש עזקי אין לך בדיקה גדולה מזו: